

Jogszabályok a német és magyar etnikum emberi jogai ellen (Adalékok az ún. Beneš-dekrétumok utóéletéhez)

„Aztán ukáz jött: mars vagonba,
préda a kert, a sír a ház,
egy szót sem értettünk belőle,
csak azt, hogy Isten tétováz,
csak hogy vak bosszú lehe csap meg,
s bennünk hét seb fájdalom fáj,
csak hogy míg jogosb az erősebb,
egyetlen vérző, ütköző seb
hazám, hazád, a Dunatáj.”

(Győry Dezső: *Emberi hang*, 1939)

„Ha a győzők törvény előtt ítélik el a legyőzöttet, az soha nem történhet elfogulatlanul, mindegy, mennyire körítjük az egészet az igazságosság formáival.”

(Robert Taft)

Az erkölcs a jog alapvető eleme, és ha egy törvény ezt alapjaiban sérti akkor nem rendelkezik a törvényesség kritériumával. Így nem válik alkalmazhatóvá.

Gustav Radbruch: *Törvényes jogtalanság és törvényfeletti jog* (1946)

*

Edvard Beneš csehszlovák köztársasági elnök az 1945. május 14. és 1945. október 27. közötti időszakban összesen 143 dekrétumot bocsátott ki. Ezeket az 1945. október 28-án megalakult ideiglenes csehszlovák nemzetgyűlés 1946. márciusában utólagos hatállyal törvényerőre emelte.

Az összesen 143 dekrétumból több vonatkozik közvetlenül a német és/vagy magyar kisebbségre, s jó néhány további közvetve szintén tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek összefüggtek a két népcsoport kollektív büntetésnek való elmarasztalásával.

1) Az 5. számú elnöki dekrétum (május 19.) „az elnyomás idején végrehajtott egyes vagyoni jogi ügyletek érvénytelenségéről, továbbá a németek, magyarok és árulók, kollaboránsok, valamint egyes szervezetek és intézetek vagyoni értékeinek állami kezeléséről.”

(A magyar intézmények, szervezetek stb. vagyonának állami kezelésbe vétele.)

2) A 12. számú dekrétum (június 21.) „a németek, a magyarok, valamint a cseh és a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és sürgős elosztásáról.”

3) A 16. számú dekrétum (június 19.) „a náci bűnösök, az árulók és segítők megbüntetéséről, valamint a rendkívüli népbíróságokról.”

4) A 27. számú elnöki dekrétum a belső telepítések egységes rendszeréről.

5) A 28. számú dekrétum (július 20.) „a németek, a magyarok és az állam más ellenségei mezőgazdasági földjeinek cseh, szlovák és más szláv földművesekkel való betelepítéséről.”

6) A 33. számú dekrétum (augusztus 2.) „a német és a magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának rendezéséről.”

(A potsdami szerződés XIII. cikkelyének elfogadása után egy nappal kibocsátott alkotmánydekrétum volt a jogalap a német és a magyar nemzetiségű személyek csehszlovák állampolgárságának az elvonásához, elvesztéséhez.)

7) Az 59. számú elnöki dekrétum az állami közalkalmazottakról.

8) A 67. számú elnöki dekrétum a megbízhatatlan közalkalmazottak átvilágításáról.

9) A 71. számú dekrétum (szeptember 19.) „azon személyek munkakötelezettségéről, akiktől megvonták csehszlovák állampolgárságukat.”

(A 3. cikkely utolsó mondata alapján „a munkára való beosztásról szóló döntés végérvényes” tehát fellebbezhetetlen volt.)

10) A 81. számú dekrétum (1945. szeptember 25.) „az egyletekkel kapcsolatos némely intézkedések”.

(Ezen dekrétum alapján történt meg a német és magyar egyletek, társulások feloszlása és vagyonának konfiskálása.)

11) A 88. számú elnöki dekrétum az általános munkakötelezettségről.

12) A 95. számú elnöki dekrétum a bankbetétek és egyéb megtakarítások kifizetéséről.

(Ez az állampolgársággal nem rendelkező személyek részére megtöltötte a megtakarítások kifizetését.)

13) A 105. számú dekrétuma (1945. október 4.) „a közalkalmazottak tevékenységét átvizsgáló megtisztító bizottságokról”.

(A közalkalmazottak kizárólag cseh, szlovák vagy egyéb szláv nemzetiségűek lehettek, és büntetendő eselekedetnek számított, amennyiben német vagy a magyar nemzetiséghez tartozónak vallotta magát.)

14) A 108. számú elnöki dekrétum „az ellenséges vagyon elkobzásáról és a nemzeti újjáépítési alapokról”.

(Ezen dekrétum alapján történt meg a német és magyar jogi és természetes személyek mindennemű vagyonának konfiskálása mint ellenség, kollektív bűnösök terhére. Továbbá ezen dekrétum alapján történt a konfiskált német és magyar vagyon szétoosztása és az abba való betelepítés cseh, szlovák és a dekrétum szerint arra érdemes természetes valamint jogi személyek javára.)

15) A 137. számú elnöki dekrétum az ellenséges személyek őrizetbe vételéről.

*

Ugyanezen időszakban a *Szlovák Nemzeti Tanács* szintén fogadott el olyan jogszabályokat, Szlovákia területére vonatkozó törvényerejű rendeleteket, amelyek közönségesileg marasztalták el a magyar és német lakosságot.

1) A 6. számú törvényerejű rendelet (1944. szeptember 6.) „a német és a magyar nemzeti kisebbség oktatásügyének és istentiszteleti nyelvének rendezéséről”.

(Meggűntek a német és a magyar iskolák. Tilos volt német és magyar nyelven istentiszteleteket tartani.)

2) Az 50. számú törvényerejű rendelet (1945. június 5.) „a vagyona állami kezelés alá helyezéséről”.

(Az államilag megbízhatatlan személyek, nevezetesen a német és a magyar nemzetiségű személyek Szlovákia területén található mindennemű vagyona állami kezelésbe megy át, kivéve az ingó és az ingatlan mezőgazdasági vagyont, személyi ingóságokat.)

3) A 104. számú törvényerejű rendelet (1945. augusztus 23.) „a németek, a magyarok, valamint a szlovák nemzet árulói és ellenségei mezőgazdasági vagyonának elkobzásáról és haladéktalan elosztásáról”.

(Ezen rendelet alapján történt meg egyidejűleg a németek és a magyarok teljes mezőgazdasági vagyonának az elkobzása, annak szétoosztása főleg belső telepítés céljaira, valamint külföldről hazatelepülő szlovákok számára. Így az ún. II. földreform következményeképpen további telepesfalvak jöttek létre az elkobzott magyar földeken. A juttatás feltételeihez tartozott a helyhez kötöttség, a juttatási ár kifizetése, valamint a földek megművelése.)

Az említettekén kívül egy sor más, későbbi jogszabály is kollektív bűnösként kezelte és hátrányosan érintette a magyar és német kisebbséget. Pl. Az 1946. évi 83. sz. törvény a németek, magyarok, árulók és segítőik munkáltatói (oktatási) viszonyairól, vagy az 1947. évi 9. sz. rendelet a náci bűnözőkről, árulókról és segítőikről és a rendkívüli népbíróságokról szóló köztársasági elnöki dekrétum és a nemzeti bíróságról szóló köztársasági elnöki dekrétum. (Esterházy Jánost is ez utóbbi alapján ítélték el!)

Máig tartó érvényességüket a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa határozatban erősítette meg.

Fábry Zoltán

A vádlott megszólal

A cseh és szlovák értelmiség címére (részletek)

[...] Jártok-e már felemelt fejjel? Élitek-e már a félelem és hatalmi elnyomatás alól felszabadult, emberhez méltó életet? Ha igen, úgy én fáradt nosztalgiával intek búcsút nagyon messziről és nagyon mélyről. Én még mindig a földet nézem: a port, a sarat, és még mindig megváltatlanul mormolom a vágy immár nyolcéves szavát: csak még egyszer felemelt fejjel járni és nem szegyenben és félelemben... Életemet tiltó rendeletek keretezik. Az egyik megtiltja, hogy este nyolc órán túl az utcán tartózkodjam, a második provokációnak veszi, ha ismerősömet anyanyelvemen üdvözlöm, vagy annak köszönését úgy fogadom, és táborral fenyeget. A városban inspekciózó diákpatrulok pofonokat osztogatnak, és rendőrségre cipelik a magukról megfélemlített embereket. Nyelvem, mely az emberi hang egyik legcsodásabb hangszere volt, kihágási objektummá szürkült. Újság a bűnös nyelven nem jelenhet meg, rádiót tilos hallgatnom. Lekonyult fejjel járok, és némán, és ha lehet, ki sem mozdulok emberek közé. Vak, süket és mozdulatlan gettóélet ez mindenképpen: a jogfosztott emberek szegyen- és félelemterhes élete.

És az ok? Egyetlenegy tény, vádak vádjá: m a g y a r s á g o m. Magyar vagyok, tehát bűnös vagyok. A faji kizárólagosság német barbarizmusának annyi millió emberéletbe került letörése után egy újabb keletű faji kéméletlenség büntet sommásan, tehát igazságtalanul. Ez a sommázás ördögökké és angyalokká egyszerűsít nemzeteket! Vannak fasiszta államok, és vannak antifasiszta népek. Fasiszta a német, és antifasiszta például a román. A fasiszta bűnében leledző a magyar, és az antifasiszta erőit reprezentáló például a szlovák. Kivételek nem túretnek, és nem számítanak. Tíz igaz nem lehet száz bűnös felmentvénye, de a másik oldalon ugyanakkor kilencven bűnös a tíz igaz erőnyéből élőködik. Győzők vannak és legyőzöttek! Örök törvény. Háborús törvény: embertelen törvény. *Vae victis!*

A legyőzöttek csoportjába tartozom újra: magyar vagyok. A legmélyebb megalázottság fokáról, nyelvfosztottan, szóbénítottan kiáltok hozzátok, szabad emberek, írók és írástudók, kiknek némasága már feloldódott. A mélyből – de profundis [= a mélységből; t.i. kiáltok Hozzád, Uram – a 130. zsoltárból – a szerk. megj.] – a legmagasabb fórumhoz apellálok: a szellem szabad embereihez. Egyetlenegy ember, egy gettózott kisebbség, egy elnémított nyelv nevében, minden törvényes vagy különleges megbízatás nélkül, szobám négy falából kiindulva, a magam bőrre és felelősségére, és mégis az összességet képviselőn, mert aki itt szót kér: író, szlovenszkói magyar író.

A szellemi antifasiszmusnak nem voltam épp utolsó magyar katonája. Aki ismeri írói működésemet, az tudja, hogy az utolsó szabad években minden soromat és gondolatomat a hitlerizmus elleni szellemi harc determinálta,

annyira, hogy kritikusaim már „mániákus monotóniáról” beszéltek. Újságickekem, folyóirataim (*Korunk*: a magyar progresszió világszemléje, melynek csehszlovákiai szerkesztője voltam; *Az Út*: a *Tvorba* és *DAV* magyar testvér-lapja), könyveim: az antifasizmus magyar dokumentumai. A büntetés nem maradt el: kétszer jártam meg Illavát, utána vért köptem a kórházban, és megrokkantam. Számat belakatolták, és hétéves osztályrészem lett a némaság. De élt a remény, élt a vágy: beszélni, még egyszer beszélni, tanúskodni és – ítélni, kiordítani azt, ami gombócá rekedt a torkodban, és amikor úgy hitted, hogy eljött az óra, a torkodra forrasztják a szót azok, akiket egycélúnak ismertél és szeretted. Ez felér a gyilkossággal. Halott vagy: néma vagy. Magyar vagy. A bűnössé dekretizált magyar kisebbség tagja. *Vae victis!* [= Jaj a legyőzötteknek! – szerk. megj.]

Új némaságba zuhantam, és nem egyedül: egy szenvedő közösség részese lettem. Egy Istentől, mindenkitől elhagyott kisebbség, egymással nem érintkezve, egymásról nem tudva, fásult-dermedten várja a végzetet. Rezdülés, sóhajtás sem jelzi létét, lázongás, káromlás itt nem vet hullámokat, néma és mozdulatlan, mint egy halott. A gyerek is halott: nyolcvanezer magyar gyerek némaságát gyomverte udvarú, üres iskolák keretezik. Ez a kísérteties némaság, ez a gyerekszemekben kezdődő hullafoltos mozdulatlanság mozdít ma engem. Valakinek szólnia kell...

Tanúk helyett vádlottak lettünk. Beszélők helyett elnémítottak: felületese egyszerűsítés és általánosítás áldozatai. A német fasizmus csehszlovákiai bűnhődésének – a német kitelepítésnek – mi vagyunk a ráadása, Potsdam ellenére. Jól jött apropó: egy csapásra két legyet agyonütni és minden gátlástól, kötöttségtől mentesen új célt: *n e m z e t i á l l a m o t* deklarálni. Perben állunk. Különös perben, sosevolt perben, ahol az anyag ismerete nélkül, a vádlott kihallgatása, meghallgatása nélkül ítélkeznek. Ki tud rólunk, ki ismer minket? Az ügyész – a csehszlovák kormány – csak a vádobjektumot látja, csak a kítűzött célt ismeri: az elmarasztalást. A hivatalból kirendelt védő a magyar kormány – sose akceptálta a mi másságunkat, és nem ismerheti küldetésünk egy szóra redukált értelmét: *a s z l o v e n s z k ó i v o x h u m a n á t*. Mi többre készülődünk, tehát többre is vagyunk kötelezve: a vád és a védelem csak a felületet bodrozhatják, de a mélyben mi örök árvák maradunk: megértetlen, visszhangtalan áldozatok, de tiszták és tudók. A vád itt célt és címet téveszt.

A győztes antifasizmus ügyésze nem kérhet halált a szlovenszkói *vox humana* (= emberi hang – a szerk. megj.) fejére. És ha mégis megteszi, akkor justizmordot celebrál. Küldetésünk értelme 1938-ban a jelszóban csúcsosodott ki: *A s z l o v e n s z k ó i k ü l d e t é s n e v e: a n t i f a s i z m u s*. A mondatot én írtam, és a német csizma árnyékában, az utolsó óra víziójaként **Ady Endrét** idéztem, halhatatlan költőnk, a magyar „embert az embertelenségben”:

“Hogyha minden reped, szakad,
Böcsületes szegény legények
Pihennek a romok alatt.”

Ki látja ma őket, a szlovenszkói szegénylegényeket, kik „*a gyáva szemérmertlenség kurjongató rossz éjjelén*” böcsületükre jól vigyáztak. Becsület hűségesei, emberség művelői ma a barbarizmus cinkosaiként, rágalmazottan és tehetetlenül, védelem, meglátás és megértés nélkül dideregnek. Antifasiszta becsületünkről van szó: életünkről, a magyar emberség hiteléről, melyet mi, mindenki másnál elkötelezettebben őriztünk. „*A magyar perben talán mi leszünk egyszer a koronatanúk: a f e l m e n t v é n y*” – indokoltam az antifasiszta jelszó jövő értelmét. Most vádlottak lettünk. A vádlott tehát szót kér.

A f a s i z m u s p e r é b e n c s a k a z a n t i f a s i z m u s l e h e t p e r d ö n t ő m é r t é k. Minden más kritérium mellébeszélés, figyelemelterelés, rabulisztika, mely csak igazságtalan ítéletet eredményezhet. Amikor a vádlott most szót kér, a legszigorúbb és e perben egyedül illetékes mérték alkalmazását kéri. Semmi többet. Antifasizmust. Igazságot!

[...]

A szlovákiai magyar kisebbség a *vox humana* jegyében ágyazódott bele a történelembe. A fasizmus perében éppen azért minden más népcsoportnál szigorúbban kell számon kérni a humanizmussal való sáfárkodását, fasizmussal szembeni magatartását. A fasizmus konjunktúra volt: szolgálalkúság melegágya, felelőtlenség könnyítése. A német és szlovák autonomisták éltek is vele bőven, az eredmény az „önálló” szlovák állam, de hol maradt a harmadik fegyvertárs?! Lemaradt, elmaradt, hűtlen lett, ellenség, más. Jogfosztott, mellőzött, üldözött, kit ma a legszívesebben nem létezővé avatnának. Nem véletlen, hogy a kicserélés, a kitelepítés ekkor és itt, a német és szlovák fasizmus agyában fogamzott meg. Szabadulni a hűtlen harmadiktól, aki magatartásával az antihitlerizmus síkjára csábítja az egyre jobban eszmélő embereket. És nemcsak a magyarokat. (Lásd a mecenzéfi és stószai német „magyarónok”, a „mánták” első antifasiszta lázadását **Karmasin** ellen, akit kíséretével együtt kövekkel fogadtak.) Bűne megbocsáthatatlan: a lelkeket immúnissá teszi a fasizmussal szemben és az embereket közömbössé a hitlerizmus győzelmeivel szemben. Mi történt itt? Csoda? Majdnem. Az antitoxin hatott: a *vox humana*, mely a legválságosabb órában megtartó és megőrző erőnek bizonyult ott is, ahol mi magunk sem számítottunk arra.

A fasizmus győzelmes órájában **Esterházy János** és pártja – a szlovákiai *Magyar Párt* – nem kooperált, és ezzel a szlovenszkói magyarság *t e l j e s e g é s z é b e n* az antihitlerizmus itteni *e g y e t l e n* kollektív hordozója lett. Ki tud erről? Az érdekeltek például, a kellemetlenül érdekelték, akik most bölcsen hallgatnak, vagy – vádolnak. Itt egy népcsoport emberségtudata a barbarizmus teljes negligálásában élte ki magát. Újra iskolapéldát szolgáltatunk: egy fasiszta államban mint reagál antifasiszta módján egy fasisztának indult párt. Mint tisztul meg, mint veszi át tegnapi politikai ellenfelének parancsát: „a szlovenszkói küldetés neve: antifasizmus”. A fasizmus konjunktúrájában és terrorja idején antifasizmusba torkollni: teljes egészséget, teljes bátorságot dokumentál. Ami be-

teg volt e kisebbségben, az elemésztődött, felszívódott. A faszizmus fertőzése egyik napról a másikra megszűnt. Aki ezt a gyógyult nemzettestet a régi Jaross–Esterházy formulával azonosítja: az felelőtlen könnyítésbe menekül a történelmi tény elől: a magyar népcsoport volt az egyetlen, mely szlovenszkkön egészében és összességében kiállotta a faszizmus próbáját, és immunis maradt a hitlerizmus fertőzéseivel szemben. Ez a mi nagy tétünk ebben a perben, és senki sem tud róla, csak mi magunk, akik nem beszélhetünk.

4.

A német faszizmus legsajátosabb háborúját szenvedte a világ. Népek, nemzetek, népcsoportok, egyének megítélésénél csak egy kritérium lehet a döntő: mennyire ártottak vagy használtak a német hatalmi totalitásnak? Mennyiben kollaboráltak, hasonultak, azonosultak, vagy mennyire különítették el magukat az adottságok lehetőségein belül. A szlovenszkkői magyarság csak a non possumus [= nem tehetjük – a szerk. megj.] útját választhatta. Ez nemcsak az antifaszizták természetes reagálásában nyilvánult meg, hanem a fasziztáknak indult magyarok áthasonulásában is. Esterházy János és pártja, a Szlovákiai Magyar Párt – mely nem tévesztendő össze az átkerült *Egyesült Magyar Párt*tal, ahol **Jaross Andor** fújta a tenort – mindjárt az elején kínosan, kényesen különítette el magát a jarossizmustól, mellyel többé Esterházyinak közössége nem lehetett. A végül is a nyilasoknál kikötött Jaross, a *Völkischer Beobachter* vállveregetettje, az antidemokrácia fenegyerekeként handabandázik: „*A liberalizmus: demokrácia, a demokrácia: vita, a vita pedig rendetlenség és fegyelmetlenség.*“ Mondja ezt ugyanakkor, amikor az itteni hivatalos pártmagyarság utolsó szalmaszálként a demokrácia masaryki diszkussziós lehetőségébe kapaszkodik: „*Végtére a diszkusszió az emberek, főképp a közéleti emberek legelemibb joga, melyet még ma: a demokrácia kurzusának katasztrófális zuhanása idején sem lehet vita tárgyává tenni.*“ (Új Hírek)

Az itt rekedt magyarság a főbe kólintott módján eszmél a demokrácia jogaitól való elesettség tényére: a faszizmus demagógiájának következményeire. Itt többé nem lehet fegyvertárs: a tegnapi szövetségesek ellenségként döbbennek egymásra. De a hőkölés, ez a tegnapi bűnökre döbbenés, ez a faszizta büntársi undor volt a gyógyulás kezdete. A hitlerizmus ígérete megtört, a hasonulás, az azonosulás elmaradt, az általánosított non possumusnak nem állhatott többé semmi az útjában. A magyarság idegen, ellenséges test lett a szlovákiai faszizmus földjén. Idegen és elárvelt, kit a vihar tűzhelyére ver, és saját kincsére, leglényegére: a vox humanára eszméltet. Ebben az időben írta a szlovenszkkői magyarságot legjobban kifejező költőnk, **Győry Dezső** *Vox humana* és *őszi vihar* című cikkében:

„Ülünk. És bámulunk a lángba. Mi vagyunk a melegedők. És mi vagyunk a meleg... Észrevettétek már a tűzhely körül, mennyire megfinomodott a hangunk?... De ki tanít-

tott a szelídebb tónusra? Ki oktatott gyöngédebb gesztusokra?... A betegagy körül lábujjhegyen járnak, s Európa nagybeteg... A tűzhely körül nem kapni dobhártyarepedést, sem korai torokberekedést, s nem szerzünk tyűkszemet könyökünkre.“ (Új Hírek, 1939. XL 5.)

A világ már lángokban áll, de a szlovenszkkői magyarságnak nincs benne része és érdekeltisége. Non possumus! A költő a megváltozott magyarság egész képét vetíti a fátál a tagokig: „*Jegyezzük föl az utókor számára, hogy ebben a folyamatban a családfők is jó példát mutattak. Egy korban, amikor könnyű elvetni a sulykot, a történelmi vágatában, mikor könnyű elereszteni a kantárszárát, a szavak vásárában, mikor részletigazságok igyekeznek túlkialbálni egymást, a mi családunk fői nem izgatnak, nem ágálnak, nem öntenek olajat a tűzre, nem szagatnak sebeket, és nem sarkantyúznak szenvedélyeket: krisztusi emberséget, cselekvő emberszeretetet, építő és megtartó magyar józanságot hirdetnek. Családon belül. És családon kívül.*“ (uo.)

A vox humana a költő hitelével itt nyugtazza először Esterházy és az őt követő pártmagyarság másult mentalitását, antihitlerizmusát, antijarossizmusát. Amit a Magyar Párt a nácizmussal szembehelyezett, az a különbséget hangoztató és vállaló „keresztény humanizmus“ volt, és ez akkor sok volt! Ha ezt a keresztény humanizmust dobjuk a serpenyőbe, akkor a volt Esterházy-bűnök és a kiérlelt antihitlerizmus között helyrebillen az igazság egyensúlya: bűn és erény holtpontra áll. Ezt az állapotot, ezt az összegezést, ezt a változást, ezt az eredményt negligálni, bűn.

A Magyar Párt, melyet a német és szlovák faszizta pártok avattak ellenlábassá: üldözött párt volt mindvégig. Párt, „*mely nem fejthet ki politikai működést*“, mint ezt Esterházy a parlamentben (1940. V. 15.) kijelentette – lehet-e kollaboráns párt? Mióta szagatnak le kollaboráns pártok tagjainak kabátjáról pártjelvényeket kivezényelt FS-isták, Hlinka-gárdisták, és Gestapók mért pofozzák a magyar párt tagjait? Illaván az antifasziztákon kívül mért voltak csak magyar pártiak internálva?

A szlovenszkkői magyar–német–szlovák viszonyra perdöntő jelentőségű kiindulópont Tiso privígyei beszéde:

„*A magyarok, akik szintén élnek Szlovákiában... irigylik a németektől, hogy annyi jogot adtunk nekik. Ezt választam nekik: jöjjetek velünk, ahogy a mi németjeink jönnek, és akkor ugyanazon jogokat fogjátok kapni.*“ (Új Hírek 1938. XII. 4.)

A csábítás ténye kétségtelen. Ára és jutalma: a faszizmus. De a nemzetiszocializmus a magyarság felé címet téveszt, csábításai nem hatnak többé. A Magyar Párt és a faszizmus közé a szlovenszkkői magyarság húsz év alatt ellenerővé kifejtett emberi magatartása vert éket. A nácizmus konjunktúrája magyarokat nem tévesztet meg többé. Esterházy kategorikusan szögezi le:

„*Hogy mi nem alakultunk át nemzetiszocialista párttá, annak megvan a maga oka. Ez német produktum, amit mi nem ismerünk el... A józan ész, az önfegyelem és az igazi magyar felfogás követeli ezt meg tőlünk.*“ (Új Hírek

1939. IV. 6.)

Ez a nyilatkozat így sután, szürkén hat, de mindjárt színt kap, ha a szlovák fasizmus náci paroxizmusával [= náci vágyával – a szerk. megj.] szembesítjük:

„A szlovák történelem a nemzetiszocialista kinyilatkoztatásnál nagyobb és sorsdöntőbb művet nem tud felmutatni.“ (Slovenská Pravda, 1940. VII. 21.)

Milo Urban¹ is alá húzza e megállapítást: „Újjászületésünk garanciája csak a nemzetiszocializmus lehet.“ (Gardista, 1942. VIII. 10.)

Tuka² fenséges gondolatként ünnepli (Gardista, 1941.1.1.): „A nemzetiszocializmus... az egész európai emberiség és szellem megújítását jelenti.“ (Esti Újság, 1940. VII. 2.)

De Tukának ez mind nem elég. Szlovenszón vagyunk, és ezért a náciizmust minden áron a kereszténységgel tudja és akarja azonosítani:

„Az Úristen segítsen nekem, hogy a nemzetiszocializmus értelmében valósítsam meg a kereszténységet.“ **Tiso**³ sem hagyja magát: „A nemzetiszocializmusnak megvannak a maga vallási alapjai.“ A Slovenská Sloboda is így tudja: „A nemzetiszocializmus telítve van keresztény igazságokkal és alapfogalmakkal, a legforradalmibb és legszociálisabb izmus.“ (1940. X. 21.)

A magyarok szerényebbek, ők a kereszténységet a humanizmushoz kapcsolják, és a nemzetiszocializmust ki-rekesztik a keresztény alapfogalmak köréből: idegeneknek, tisztátalanoknak, farizeusoknak ide tilos a belépés.

Čatlos⁴ nem száll az égbe, ő 1941-ben, **Hitler** születése napján a földi paradicsom maximumaként nyugtázza a náciizmust:

„Hitler és a nemzetiszocializmus életadó eszközként mindent száműz a földről, ami nem egészséges és nem erős... A nemzetiszocialista rendszer teljesen elismeri a gondolkodás és meggyőződés szabadságát.“

Ezen a síkon Hitler csak Isten lehet. **Mach**⁵ kevesebbel nem is elégedhet meg:

„Amit Hitler akar, az nem egyéb, mint amit Isten akar.“ (Esti Újság, 1940. X 2.)

Tuka az ecce homo [= „íme, az ember!“ – eredetileg Pilátus szavai, amikor a tömeg elé vezeti Jézust – a szerk. megj.] gesztusával reagál:

„Eljött azonban az ember... És ez Hitler Adolf volt... ki szívében hordta az egész világot.“

És szíve csücskében, mint azt **Ribbentrop** mindig hangoztatta, szívügyét, a kis Szlovákiát. Mi sem természetesebb tehát, mint hogy „a szlovák nemzet Hitler Adolfot sajtóvezérnek is elismerte“. (**Murgaš**⁶ propagandafőnök, 1941. III. 4.)

St. Mečiar⁷ a Nás bojban feltétlenül alárendeli Szlovenszót a német nemzetiszocializmusnak:

„A szlovák nacionalisták Szlovákia európai orientációjáért küzdenek, tehát Hitler Európájához való orientációért... Nekünk nincs szükségünk valami újfajta nemzetiszocializmusra, az Új Európa Führerje csak egy nemzetiszocializmust engedhet meg, mint építési alapot, és ez a nagy áldozatokkal megvásárolt német nemzet-

szozializmus. A feltétel nélküli alárendelés... ez Szlovákia egyetlen útja az új európai orientációban.“

Ebben az új orientációban az elsőbbség kérdését sem Tuka, sem Mach nem engedik elvitatni. Ez lesz állandó, jutalmat váró vesszőparipájuk.

„Miért kell elsőnek bekapcsolódnunk az új Európa nemzetiszocialista elveken felépülő rendjébe? Bármikor találkozunk német barátainkkal, mindig hivatkozhatunk arra, hogy Szlovákia először állt fegyverbe a német hadsereg oldalán.“ (Esti Újság, 1941. VII. 31.)

Mach: „Mi, szlovák nemzet már akkor beírtunk magunkat az új világ győzelmének könyvébe, amikor nyomban a kezdetben a német nemzet oldalára állottunk.“

Ki csodálkozik ezek után, ha Szlovákiát mint a náciizmus első európai mintatelepét kezelik, ünneplik és könyvelik el.

A Grenzbote (1940. VII. 30.) az Essener Nationalzeitungot idézi:

„Die Slowakei hat in freier Zusammenarbeit mit Deutschland in mancher Beziehung das vorweggenom-

men, was auch das künftige Zusammenleben der Völker Mitteleuropas kennzeichnen wird.“ [= Szlovákia a Németországgal való együttműködésben sok tekintetben azt mutatta meg, ami Középeurópa népeinek a szoros jövőbeni együttélését jellemzi majd – a szerk. megj.]

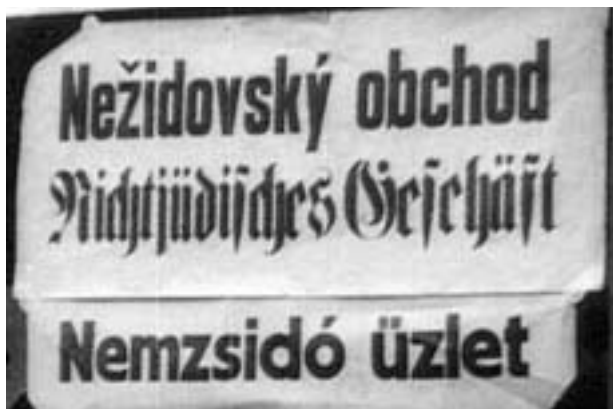
A nemzetiszocializmus belépőjegyét Közép-Európában nagyon könnyű volt beszerezni. E g y e t l e n e g y problémát kellett radikálisan elintézni: a zsidó kérdést. És Mach ezt az igazolványt minden skrupulus nélkül megváltotta: „Zsidó és szolgaság, ez tulajdonképp ugyanazt a fogalmat jelentik“, definiál Mach (Esti Újság, 1940. IX. 29.) Tiso, a katolikus pap, a kereszténységhez menekül argumentumért:

„Ami a zsidókkal történik, nem keresztény dolog, mondják... Nekem ellenkezőleg, az a véleményem, hogy csak akkor lesz l e g k e r e s z t é n y i b b állapot, amikor ügyüket teljesen elintéztük.“

A nürnbergi totalitás, mint legkeresztényibb dolog! Mit szól ehhez a szlovenszói magyar vox humana, mit a keresztény humanizmus? Azt, ami a kötelessége: vétót mond. E g y e t l e n vétót. Amikor a szlovák parlament e g y e t l e n e g y magyar képviselője személyében nem szavazza meg az embertelen törvényt. „Der Herr Graf stimmte nicht mit“ [A gróf úr nem ért egyet. – a szerk. megj.] –

pellengérez a történelmi tényt a *Grenzbote* (1942. V. 19.), és idézi a *Gardistát*:

„Hogy minden képviselő igennel fog szavazni egyetlenegy kivételével, az biztos volt. Aki nem szavazott, az egyedül Esterházy képviselő volt... A gárdisták a parlamenti ülés után felkeresték szerkesztőségünket, még örültek is a ténynek, mert jó előre arra fogadtak, hogy Esterházy nem fogja megszavazni a zsidók kitelepítését.“

Egy hónappal később a *Tatranské Hlasy* ujjongó címmel – „A zsidók elhagynak minket“ – süti a szlovákság homlokára a letörölhetetlen szegénybélyeget:

„E z a m i h o z z á j á r u l á s u n k a z ú j E u r ó p á h o z... Ez ugyanakkor a mi hitvallásunk, hogy Hitler Adolf oldalán menetelünk a végsőkéig.“

M á s o k szenvedése árán jóléthez jutni, m á s o k vé r é v e l adózni, váltságot fizetni: van még egy példa erre a történelemben?

A szlovák faszizmus zsidók szenvedésével, deportálásával, halálával váltotta meg Európa irigyelte életét. Ettől az otthondulástól, ettől a rablógyilkos cimboraságtól – Esterházy személyében – egyetlen népcsoport maradt távol, és maradt tiszta: a magyarság. Valamikor azt írtam: „Jövendő korok a zsidóüldözés hőfokával fogják lemérni népek és nemzetek kultúrarrangját.“ Tévedtem. Ma a német faszizmus-sal való cimboraság címén a szlovenszkói magyarság otthonai forognak veszélyben, és az ő kezébe nyomják büntetésből a vándorbotot – a szlovákok!

A szlovákok viszonylagos háborús jólétének az ára Auschwitz volt. Rettenetes ár. És amikor a történelem a számlát másodszor prezentálja, újra mások szenvedése árán váltják meg ártatlanságukat és jólétüket. Az SZLKP (KSS) egyik bennfentese írja nekem: „Én a célkitűzés valódi okát nem a ČSR biztonságában látom, hanem egyéb gazdasági-politikai viszonyokban. Ugyanis az elmúlt hat évi fasiszta uralom alatt – akármilyen furcsán hangzik is – Szlovákia dolgozóinak életszínvonala igen emelkedett, és magasabb volt, mint a polgári demokrata Csehszlovákiában. Most azonban ez az egykori magas életszínvonal igen süllyedt, és a mostani népi demokrata Szlovákia nem tudja saját erejéből emelni az alacsony színvonalat. Ezért folyamodtak ahhoz a tervhez, hogy az itt élő magyar lakosságot kitelepítik, és ily módon fogják emelni a szlovák dolgozók életszínvonalát. Mivel pártunk benne van a kor-

mányban, sőt döntő szava van, természetesen szintén a kitelepítés álláspontján áll, sőt, néha még jobban kidomborítja ezt az álláspontját, mint a demokrata párt.“

Milyen hamar elfelejtette a KSS, hogy arányszámát és hőfokát tekintve, a szlovenszkói magyar kisebbség volt a kommunista párt legaktívabb, leghűségesebb kádere. (Kassán pl. 80 %-os arányban.) A túlfűtött mondat, „a kommunizmus a humanizmus korszerű summája“: pontosan vetíti beállítottságunkat. Ez a túlexponált értelmezés csak magyar viszonylatban születhetett meg: az eredendő lényeg – a vox humana – mindenből kiütközött. A szlovenszkói magyar írástudó csak így, ilyen kapcsolással, ilyen megszorítással szuggerálhatott korparancsot. És most a szlovákiai kommunista párt szinte kizárólagos gondja és programja: a magyarok kitelepítése!

Tegnap Auschwitz volt a kivételes szlovák jólét ára, ma a magyar kisebbség. Az árat mindig mások fizetik, úgy, ahogy a rasszista materializmus azt pontosan előírja. De ha ez így van, akkor itt a faji kizárólagosság üli diadalát, és nem az antifaszizmus, nem az igazság!

Vigyázz, nép, vigyázzatok, népek! Akinek a történelem másodszor adja fel a leckét, hogy javítson, hogy észre térjen, hogy megváltozzon, és aki ezt a leckét csak a tegnapi módon és rosszul tudja megoldani, az elveszett!

Esterháznak és az általa képviselt regressziós magyarságnak is másodszor adta fel ugyanazt a leckét a történelem. De a második próbatéten javított. Másképp felelt, jobban, felelősségteljesebben. Nem esett vissza régi hibájába, és a faszizmus könnyítő demagógiája helyett az emberi magatartás nehezített szerepét vállalta. Vállalása tudatában hitt az igazságban, és bízott a jövődő ítéletében:

„Most osztályrészünk az elnyomatás és perzekució... de ahogy a Bach-korszakot követte a kiegyezés... úgy követi majd a Mach-korszakot is a megbékélés ideje.“ (Parlament: 1940. V. 8.)... „Bárkitől jövő bármilyen döntés eredménye csak helyzetünk javulása lehet.“ (Esti Újság, 1941. I. 1.)

A Mach–Hitler-korszak elmúlt, de a megbékélés ideje elmaradt. A Karmasin–Mach-politika által mesterségesen kitermelt pofon most csattan el a magyarok arcán: szorongó, elnémított magyarok gettóélete bizonyítja.

És Esterházy? Utolsó pillanatig kitarított elveszett posztján. Nem menekült, nem evakuált: az ítéletváró nem gyávulhatott: „Lemondásom nem megfutamodás. Ezen a földön születtem, szívem, lelkem gyökere annyira ezen a földön él, hogy itt maradok köztetek, és veletek fogom átélni a rossz napokat is.“ A nyilasok elnémították, a Gestapo számon tartotta. Íme, az utolsó fejezet. Egy levélből idézek: „Esterházy az utolsó menetben nagyon szépen, bátran és tisztességesen viselkedett. Magyarország márciusi német megszállása óta sokszor sajnáltam, hogy 38 előtről olyan engesztelhetetlen ellenséget szerzett a mi kisebbségünknek. Mert a német terrorizmustól és Gestapótól ő félt a legkevésbé közöttünk. Láttam az úri osztály hetyke és dédelgetett fiát, a történelmi nevű arisztokratát belsőleg összecsucsklottan... Láttam, hogy fordul felénk, akik akkor, amikor társasága már csak veszélyt jelentett a

németek felé, sokat voltunk vele, hogy a nyilasok elleni harcban tanácsal segítsük, hogy néz ránk kiégett szemekkel és segélykérőn. A végén **Somos** maradt mellette (a Magyar Hírlap főszerkesztője) és két »marxista«, ahogy támadóink hangoztatni szerették... Egy osztály szomorú szerepét kellett vállalnia: **Vajnák**, a Gestapo karmai és tábora várta rá is, mint mindnyájunkra, de ugyanakkor készült arra, hogy a felszabadítás után, amit türelmetlenül kívánt, le fogják tartóztatni. Hogy egy forradalomnak micsoda emberi vonatkozásai vannak, azt könyvekből sejtetni sem lehet. Mit kellett egy magyar gróffal és egy »úri nemzettel« végezni, hogy az oroszokat várja? Hogy nekik drukkoljon, akkor is, ha ez olyan lavinát indít, mely eltemette?»

Esterházy János súlyos teherterhelés volt, ki hitte volna, hogy egyszer ő is igazolásunk lesz? És hogy vállalnuk kell, hibái, gikszerai és regressziós visszaesései ellenére, ma, és éppen akkor, amikor a szlovák sajtó rólunk csak per „Esterházy-pereputtyról“ beszél. A Mach-korszakban megszoktuk az ilyesmit, akkor „*tatórok voltunk, akiket nálunk, szlovákoknál magyaroknak neveztek*“. (F. Závodský a szlovák vasutasok közlönyében. Idézve: *Esti Újság* 1939. VI. 9.) Esterházy a muszájkonvertita igazolja a legjobban az itteni „tatór“ vox humana tisztító, másító erkölcsi erejét. Az antifaszizmus síkjára kényszerült Esterházy: a szlovenszkói magyarság a vox humana antitoxin szerepét meggyőzőbb, perdöntőbb példával nem igazolhatja.*

JEGYZETEK:

¹ **Urban, Milo** – politikus, prózaíró, a 20. századi szlovák irodalom egyik meghatározó alakja.

² **Tuka, Vojtech** – politikus, a Hlinka Szlovák Néppárt képviselője, Hitler javaslatára 1940-től szlovák belügyminiszter, a szlovákiai zsidók deportálásának egyik fő szervezője. A 2. világháború után halálra ítélték.

³ **Tiso, Jozef** – római katolikus pap, politikus, a fasiszta szlovák állam miniszterelnöke, elnöke. 1947-ben népbírói ítélet alapján felakasztották.

⁴ **Čatloš, Ferdinand** – a fasiszta szlovák állam nemzetvédelmi minisztere.

⁵ **Mach, Šaňo** – politikus, a Hlinka-gárda főtitkára, propagandafőnök, belügyminiszter, a zsidók deportálásának szervezője. A 2. világháború után 30 évre ítélik, 1968-ban szabadul.

6 Murgaš, Karol – a szlovák kormány propaganda-hivatalának vezetője.

7 Mečiar, Stanislav – irodalomkritikus, történész, a Matica slovenská titkára.

*A szövegbeni és egyéb jegyzetek, kurziválás és félkövér szedés: Gömörország.

Koncsol László

A tettesekről

Felejtünk nem lehet, csak megbocsátani...

A kommunizmus évtizedeiben azzal fojtották belénk, belém is a szót, hogy hagyjuk a múltat, ne emlegessük sérelmeinket, fülig lubickolunk a boldog, fényes jelenben, amely már mentes a problémáktól, és előttünk a még éke-sebb jövő, amely – és így tovább.

Szalatnai Rezső 1967-ben az osztrák–magyar kiegyezés évfordulóján megemlékezett a Monarchiáról, s ben-nünket, az *Irodalmi Szemle* szerkesztőit, miután a felvi-déki gyökérzetű szerző esszéjét közöltük, szigorúan fele-lősségre vontak. Miért sírjuk vissza, mondták, a Monar-chiát? Válaszom a több tagú bizottság előtt az volt, hogy a Monarchia ugyanolyan történelmi államalakulat volt, mint a cári Oroszország, az ókori Athén vagy Róma, s nem-csak jogunk, hanem kötelességünk is, hogy valamennyivel foglalkozzunk. A Monarchiával is, akár jók, akár rosszak voltak az elemei, hiszen az is, ez is volt benne.

Ha a Monarchiával kapcsolatban felhőrdültek gondo-latrendőreink, hogyne álltak volna őrt Trianon, a trianoni béke következményei és a Beneš-dekrétumok tárgyköre fölött! Szigorú kordon volt ez nemcsak azért, mert nem-zeti érdekként kezelték a dolgot, hanem azért is, főképp 1968 után, mert a csehszlovák politikát olyan szlovák kommunisták uralták, mint **Gustáv Husák**, **Daňo Okáli**, **Ladislav Novomeský**, vagy szellemként a túlvilágról **Vladimír Clementis**, akik a második világháború utáni, magyarellenes nemzeti hadjáratot levezényelték, s ezekről a dolgokról vagy csupa jót, vagy semmit sem akartak hal-lani. „Igen kemény!” – mondta Eduárd angol király a wale-si bárd énekére, s már vitték is az elnyomott nemzet fiát a vesztőhelyre. Nálunk az írói szilencium vastag pokrócát szorították rá, de volt, akit be is börtönöztek érte. Ezek a szlovák kommunista értelmiségiek, részben magyar isko-lázottságú jogászok és írók-költők az első Csehszlovákiá-ban magyar elvtársaiknak egy kommunista hatalom ese-tére teljes egyenjogúságot ígértek a proletár nemzetköz-iség szellemében, de amikor elérkezett a pillanat, hogy programjukat valóra váltsák, elveik és ígéreteik árulóivá lettek. Versenyt futottak, így állítja a szlovák baloldali tör-ténetírás, Benešékkal és a demokrata jobboldallal a szlo-vák választók kegyeiért, márpedig a szlovák választók többségének nemzettudatát megfertőzte az első Csehszlo-vákia és a Szlovák Köztársaság két és fél évtizedének ma-gyarellenes propagandája és a fasizmus. Ha Moszkva, a birodalmi központ birodalmi érdekből le nem inti őket, ma valószínűleg csak csehországi magyar szórványokról beszélhetne a világ, mert a csehszlovák politika a doku-mentumok tanúsága szerint ezt a végső megoldást vizio-nálta számunkra.

Ők nem voltak nacionalisták, állítják a szlovák törté-netészek, álláspontjukat és tetteiket a történelmi szük-

ségszerűség alakította ki. Ámde néhány dolgot nem hagyhatunk le a mérlegről. Nem feledhetem, meg is írtam már valahol, hogy mindjárt a csehszlovák hatalomátvétel után, még 1944 decemberében két szlovák férfiú kopogott be hozzánk, a deregnyői parókiára. Édesapámmal bevonultak az irodába, s miután hivatalból közölték vele az impériumcsere tényét, azt is megjegyezték, hogy a szlovákiai magyarokat, amennyiben nem cserélnék nyelvet és nemzetet, Mandzsúriába fogják deportálni. Nosza, mondták neki, járjon elől jó példával, kezdjen szlovákul prédikálni, s akkor helyben maradhat. Szó sem lehet róla, válaszolta Édesapám, őt Isten magyarnak teremtette, Urának akaratával nem szegülhet szembe, nem is tud jól szlovákul, hívei sem igen értenék nem magyar szolgálatát, a református kánonok szerint is a hívek anyanyelvén kell prédikálnia, egyébként pedig Mandzsúriában is emberek élnek, s ha Isten úgy rendel, ott is megleszünk valahogy. A hetvenes évek elejéig azt hittem, hogy Mandzsúria dolgát az a két szlovák vendégünk találta ki, hogy riogasson vele bennünket, de akkor a pozsonyi testnevelési főiskola faliújságán szembesültem a *Szlovák Nemzeti Felkelés* több dokumentumával, s a harcosok és a szlovák lakosság körében terjesztett nyomtatványokból, rölapokból és újságcikkekből, a falragaszokról stb. egyebek közt ez a meghirdetett cél – Mandzsúria – köszönt rám. Ha azt is tekintetbe vesszük, hogy erre a bemutatkozó látogatásra még a Beneš által szignált kassai kormányprogram (1945. ápr. 5.) előtt került sor, még tisztábban látjuk a csehszlovák nemzetpolitika gyökérzetét.

Ami a személyeket illeti, idei udvardi helytörténeti konferenciánkon számolt be **Esterházy János** gróf lengyel rokona, **Pjotr Mycielski**, hogy kisfiúként jelen volt Nyitraújlakon, amikor a kastélyból a községet elfoglaló részeg szovjet katonák mindent – bútort, történelmi fegyvert, öltözetet, szőnyeget, könyvet és történelmi iratokat az udvarra szórtak, s a barbár műveletet, megkoronázva a máglyával, amely mindent elemésztett, amelynek kódexek, ősnymtatványok és oklevelek is áldozatául estek – hiszen a főúri könyvtárt a **Forgách** grófok kezdték kiépíteni, a levéltárt pedig **Jeszenák** báró 1849-es mártírhalála után a csallóközi **Földes Gyula** tette rendbe – két, Nyitráról odacsöppent szlovák férfi, Laco Novomeský és Gustáv Husák vezényelte le. Így érthetőbb, hogy **Fábry Zoltán** nem fogadta régi elvbarátja, a szlovák megbízottá (miniszterré) előlépett Laco Novomeský, amikor a magyar baloldali publicista és antifasiszta *A vádlott megszólal* ürügyén a felvidéki magyarság sorsáról kívánt vele tárgyalni, s hogy Gustáv Husák a nála kopogtató Esterházy Jánosra rendőröket uszított, hogy egy koncepciós perben halálra ítéltessék. A több évszázados európai kultúra hordozói, a könyvek és kéziratok dokumentumok után a szellemi kincsek begyűjtőjét, tulajdonosát, őrizőjét, a grófit is.

Okáli ügybuzgalmát a kutatók és emlékezők bőven dokumentálták, a pozsonyi *Kultúrny život* egyik 1968-as számának karikatúrája tolldíszes, tomahawkos indiánként jelenítette meg, de hogy miként gondolkodott rólunk és kapcsolatainkról, maga kotyogta ki a *Rolnícke noviny* c.

szlovák lap egyik, az 1970-es évek elején megjelent számában. Barátjáról, az 1952 végén Prágában kivégzett Vladimír Clementisről emlékezett meg benne, leírván, hogy a magyar–szlovák békeszerződés budapesti, parlamenti aláírása után első útjuk (Clementisé és Okálié) Tiszolcra, Clementis atyjához vezetett, ahol a szlovák politikus győzelemittasan számolt be az „öreg pánszlávnak”, ahogy Okáli írta, hogy önnön barlangjában sikerült megalázniuk a magyar oroszlánt. Ez az emlékezés a csehszlovák hatalomnak is sok volt, kompromittálta Husákékat, s a lap inkriminált számát órákon belül bevonták.

Károlyi Mihály gróf, az őszirózsás forradalom köztársasági elnöke írta *Hit, illúziók nélkül* c. önéletírásában, hogy 1948-ban Prágában is járt. „1948 februárjában Prágában meglátogattam Benešt, Masarykot és Ripkát”, írja Károlyi, „hogy megpróbáljak valamilyen megállapodásra jutni velük a szlovákiai magyar kisebbség ügyében. Beneš nem sokkal korábban szélütés érte, így nem volt tárgyalóképes állapotban. Minden reményemet Masarykba vetettem. Nem sejtettem, hogy már csak két hétig fog élni. Karját felkötve hordta, valami seb volt a tenyerén, amit már kétszer megoperáltak, és láthatóan fájdalmi voltak. Az orvosok megnyugtatták, hogy nincs rákja. »A legrosszabb az – mondta sóhajtva –, hogy nem tudok zongorázni, és valószínűleg nem is fogok már tudni.« Beszélgetésünket Clementis kéretlenül többször is félbeszakította. Masarykot szemmel láthatóan idegesítette Clementis jelenléte, az volt a benyomásom, hogy fél tőle. Gondterhelten nézett rá, amikor belépett a szobába, és szokásától eltérően hivatalos udvariassággal beszélt vele. Jól tudom, Clementis hajlíthatatlan, kezelhetetlen ember, akit hiába próbálok meggyőzni. Csakis Masaryk személyes tekintélyétől és befolyásától reméltem a kérdés rendezését.” – A javíthatatlanul naiv Károlyi gróf nem tudta, amit mint a nemzetközi diplomáciában forgolódozó politikusnak tudnia kellett volna, hogy a csehszlovák politika irányítása már rég kicsúszott Masaryk és a szélütött Beneš kezéből, s egyelőre, pár évig Clementis, a Moszkvában kioktatott és onnan irányított szlovák kommunista jogász tűzi ki a csapásirányokat. Beneš az agyvérzést a kommunista hatalomátvétel miatt kapta, s nem sejtette, hogy a szlovák nemzetpolitika négy vezéralakját – a mór megtette kötelességét, a mór elmehet – Gottwaldék a szovjetek gyilkos receptje szerint bírói úton 1951-ben a süllyesztőbe küldik, a félelmetes Clementist pedig, aki a talányos halált halt csehszlovák külügyminiszter politikai államtitkára, a kommunista párt kormányzati delegáltja volt, s akinek a legtöbbet kellett tudnia Masaryk defenztrációjáról, fölakasztják. Jan Masarykot rövid időre Clementis követte a külügyminiszteri székből.

Ezek a szlovák értelmiségiek a nacionalizmus iskoláját Prága és Pozsony egyetemén járták ki. Husák Pozsonyban végezte a jogot, és ügyvéd volt, Novomeský Budapesten született és járt gimnáziumba, Pozsonyban pedig a bölcsészkaron tanult, író, költő, tehát a könyv embere volt, s amikor a részeg szovjet katonákat a grófi könyv- és irattár fölgújtására biztatták, ugyanazt a barbár bünt követték

el, amit az alexandriai könyvtárt felgyújtó rómaiak, a könyvégető inkvizítorok, a nácik, vagy szándékaik szerint az olasz futuristák. „A múltat végképp eltörölni, rabszolga had, indulj velünk!” – éneklük a mai kommunisták is az *Internacionáléban*, s ezt a két szlovák nemzeti bajnok Nyitraújlakon komolyan is vette.

Okáli a *Károly Egyetemen*, Prágában szerezte meg jogi diplomáját, s portréjához bő adalékokat kínál **Vadkerty Katalin** részletesen dokumentált történelmi trilógiája. Engem mint a diósförgepatonyi történelem bűvárlóját is közelről érint az a levélváltás, amelyre a szlovák belügyi megbízott (belügyminiszter) Daňo Okáli és **Július Viktory** igazságügyi megbízott (miniszter) között került sor 1950 márciusában. Diósförgepatonyt ellepték a hegyek közül leözönlő szlovák telepes családok, s közülük még ekkor is tizenkét magyar ingatlant tartottak megszállva, követelve, hogy ezek a vagyonok az ő végleges, elidegeníthetetlen tulajdonukba menjenek át. Az ügy a dunaszerdahelyi járásbírórságra került, de a kolonistáknak tetsző ítélet nem bírt megszületni, hiába írt le a törvényszékre Okáli. Végül az igazságügyi megbízotthoz fordult: „*Utasítsd a bíróságot, hogy a törvények értelmében sürgősen intézkedjen, mert a törvények alapján elítélt kollaboránsok évek óta lakják a kolonistáknak kiutalt házakat.*” A címzett elhárította az intervenciót, mert a patonyi házakban „nem kollaboránsok, nem háborús bűnösök laknak, hanem olyan magyar gazdák, akik ellen még vádat sem emeltek”. Okáli azonban nem nyugodott, hanem a győztes kommunista hatalmi gépezet egyik kulcsembereként a patonyi gazdagokat vette célba. „*Elrendelte*”, írja Vadkerty Katalin, „vizsgálják ki, hogy ezek a 24-48 kat. holddal bíró gazdák dolgoznak-e, s a »legnagyobb kulákokat ítéljék ek«, s az új per legyen »mintaértékű«, de úgy rendezzék meg, »hogy ne kísérje fölösleges felhajtás«. (Vadkerty: *A belső telepítések és a lakosságcsere*. Kalligram, Pozsony 1999. 68-69. pp.) Mindent a kommunista igazságszolgáltatás gyakorlata szerint, olyan koncepciós perekben, amelyeknek egy-két esztendő múltán maguk Okáliék is áldozatául estek. A rendszer a bedarálókat is bedarálta.

Földink, **Skultéty Csaba**, később a *Szabad Európa Rádió* szerkesztője a Beneš-dekrétumok végrehajtása idején a magyar kormány megbízottjaként Szlovákiában és Magyarországon dolgozott. Odaát a szlovák agitátorokat kellett hivatalból kísélnie, hogy munkájukban segítségükre legyen. „*Érdemes valamit elmondanom a cseh-szlovák küldöttségek munkáját irányító budapesti központ módszereiről*”, írta *Az Ung partjától a Szabad Európa Rádióig* c. interjújában. (Vasfüggönyökön át... Madách-Posonium, 2006. 65. p.) „*Ennek vezetője Daniel Okáli, magát költőnek valló, ám a szó legigazibb értelmében magyargyűlölő politikus volt. Szerdánként előadást tartott az egybegyűlteknél, hogyan igyekeznek a magyar hatóságok a különböző körzetekben aljas módszerekkel gáncsolni a küldöttségek munkáját. Egyes miskolci szlovák küldöttek becsületére legyen mondva, hogy nekem mindezt elmondták, megjegyezve: ők ilyesmit nem tapasztalnak és ilyenről Magyarországon más vidékeiről sem hal-*

lottak. De sokan elhitték, hogy valahol a másíknál ez így van, tehát tanácsos bizalmatlanoknak lenniük a magyar hatóságokkal szemben. Okáli és társai így lázítottak módszeresen a magyarság ellen, és teremtettek feszültséget.”

Egyetemi szlovák leíró nyelvtan tanárunk, **Ondruš** professzor vallotta meg egyszer nekünk, magyar hallgatóinak, hogy ő is tagja volt az Okáli által irányított szlovák toborzó csapatnak, amely a magyarországi szlovákok átcsábítását kapta feladatául, de amikor rádöbbsent, milyen galád célért és milyen alávaló eszközökkel zajlik az agitáció, s ezt szóvá is tette, azonnal hazaküldték. Azt is megtapasztalta, amiről Skultéty Csaba beszélt, s magunk is meggyőződhattünk, hogy olyanok is jelentkeztek áttelepülésre, akiknek semmi közük sem volt a szlováksághoz, illetve akiktől a magyarországi települések boldogan szabadultak meg.

Ha szabad személyesnek lennem, megvallom, hogy mint az akkor még egyetlen szlovákiai magyar irodalmi lap szerkesztőjének több alkalmam is nyílt volna, hogy hivatalosan vagy önként kezdet fogjak Okálival, aki rigorózus marxista kritikusként forgolódott a szlovák irodalomban, de odanyújtott kezét mindig, egyszer egy nemzetközi konferencia kamerái előtt is elkerültem. Tanárom, **Turczel Lajos** ugyanezt cselekedte. Egyébként Okáli kitűnően beszélt magyarul, és állítólag rokonai éltek Budapesten.

Gustáv Husák egy – ha jól emlékszem, 1968-as, folytatásos visszaemlékezésében – olyasmit írt, hogy a háború után ők, a szlovák kommunisták „*több ostobaságot*” elkövettek, s ilyen volt a lakosságcsere, a reszlovakizáltatás és nem tudom, mi minden még. Ha egy családot kiűznek a hajlékából, vagy valakit nyelvváltásra kényszerítenek, az bűn, amelyre a Büntető Törvénykönyv megfelelő paragrafusai válaszolnak. Nem ostobaság, mint Husák eufémisztikusan minősítette, hanem gazemberség, ami velünk, szlovákiai magyarokkal szemben történt. Refrénszerűen hangzott el, s hangzik máig szlovák ajkáról és jön elő szlovák tollakból rólunk, hogy magyar fasiszták voltunk és vagyunk. Ha ez fölháborítja az embert, mit szóljon a magyar miniszterelnök handabandázó, dühös kirohanásaihoz, amikor jobboldali magyar lapokat lefasisztáz, és szüntelen magyar fasiszta veszélyt emleget, mint **Rákosiék**, mintegy bátorítva és legitimálva a bennünket ily módon minősítő szlovákokat, románokat, cseheket, szerbeket, és ki tudja, ki mindenkit, aki ezekből a rágalmakból nemzeti tőkét kovácsol.

Ami az 1945–50-es években velünk történt, az a magára rendkívül büszke Csehszlovákia örök szégyene marad, és olyan történelmi bűn, amelyet csak a történelmi jóvátétel formáival tehetnek jóvá. Felejtünk nem lehet, csak megbocsátani, ha erre megkérnek, s az utódok legalább egy reális mértékben jóváteszik, amit elődeik az ártatlanok ellen elkövettek. Sürgetjük és várjuk a pillanatot.*

*A felvidéki kitelepítettek és deportáltak VI. országos találkozásán elhangzott zárszó. Komárom, 2007. szeptember 8. Kurzíválás és félkövér szedés: Gömörország.

Nyílt levél és nyilatkozatok

Kedves Barátaim és Sorstársaim!

Mihályi Molnár László vagyok, szepsi lakos, kassai középiskolai tanár. Gyermekkoromtól ismerem a szülők, nagyszülők, falusi öregek által suttogva és félve elmondott rémtörténeteket népünk feldarabolásáról, a kitelepítésekről, meghurcoltatásokról, a magyar beszédért megvert és kopaszra nyírt asszonyokról, vagyis a felvidéki magyarok huszadik századi tragédiájáról. Az elmúl fél évszázadban, amióta eszemet tudom, magam is azt tapasztaltam, hogy nagyon gyakran kisémmizett és másodrendű állampolgárként kezel bennünket az államhatalom és a hivatal. Olyanok itt a magyar nemzetrészt szabadságjogai, mint amilyen „vallásszabadság” volt a kommunizmus idején. Még nevünket, falunk nevét, földrajzi neveinket sem használhattuk eredeti módon, vagyis anyanyelvünkön. A hetvenes években vezettem a pozsonyi magyar egyetemisták klubját, szerveztem honismereti kerékpártúrákat, nyári táborokat, majd a keleti végeken népművelőként színjátszók és folklórcsoportok közt tevékenykedve tapasztaltam, hogy a háború utáni megtorlások következményei mily súlyos erkölcsi, lelki és anyagi károkat okoztak az egész Felvidéken. Ezért is vállaltam szerepet a politikában, amikor ellenzékiből a nyilvánosságra léphettünk 1989-ben. Két évig voltam a prágai parlamentben képviselő, s 1992 tavaszán a tisztességes magyar képviselők frakcióvezetője. Ott voltam, amikor a kárpótlási javaslatoknál beneési módon csak azért utasítottak el javaslatunkat, hogy a magyarok semmit vissza ne kaphassanak. A politikai pártharcoktól ugyan visszavonultam, amikor bizonyos körök nyomására kiszorították az érdekvéviselői elvek közül a teljes körű kárpótlást és jogaink teljes körű helyreállítását, s helyébe csak a materialista és üzleti szempontokat helyezték. Én viszont nem maradtam független a magyar érdekvéviselőtől, és ezért kérek mindenkit, aki egyetért az alábbi nyílt levél tartalmával és vállalja nevét, az csatlakozzon hozzá.

(SMS – 0903934660 e.mail: mihalyim@gmail.com)

Szepsi, 2007. október 8-án

Nyílt levél a Szlovák Köztársaság polgáraihoz és vezetőihez!

Tisztelt Polgárok !

Alulírott szlovákiai magyar nemzetiségű állampolgárok aggodalommal szemléljük az elmúlt hetek eseményeit, amelyek arra intenek, hogy őrizzük a békességet ebben a térségben. Ez azonban nem jelenti azt, hogy hallgatólagosan el kell fogadnunk minden ellenünk irányuló rágalmat és támadást. Reméljük, hogy azok a diktatúrák már nem térhetnek vissza ide, amelyek az állami szintre emelt terrorral, félelemkeltéssel teremtettek látszólagos békét, rendet, nyugalmat, holott valójában a rettegés fojtotta el a szót, a szabad véleményt, az igazságot. Hazugságokra nem lehet jövőt építeni, erőszakkal nem lehet em-

beribb viszonyokat kialakítani és egyenlőség nélkül nem lehet demokráciáról beszélni. A XXI. század Európájának kulturált magatartásra van igénye.

Amikor a rendszerváltást követően lehetőség kínálkozott a háború utáni igazságtalanságok jóvátételére vagy enyhítésére, akkor sokan csak a kommunista diktatúra jogtalanságainak következményeit kívánták felszámolni. Kevesen akartak emlékezni arra, hogy Szlovákia is kiszolgáltatott helyzetben került a fasiszta nagyhatalmi önzés csapdájába a háború alatt, és csak a kommunista sztálini manipulációnak köszönhető, hogy a háború után a győztesek oldalán jegyezték be, mint a megújuló csehszlovák állam részét. **Beneš** elnök – akiről azóta kiderült, hogy a szovjet *KGB* ügynöke volt, s feladatul kapta, hogy 1948-ban játssza át a hatalmat a kommunistáknak – nem csupán a magyarokat és németeket, hanem a szlovákokat is gyűlölte. A magyaroknak és németeknek pedig a zsidók korábbi sorsát szánta. Ez a gyűlölet fogalmazódott meg a háború utáni törvény erejű rendeleteiben, dekrétumai-ban. Ellenséggé bélyegzett minden magyar és német nemzetiségű vagy származású embert, aki nem tudta bizonyítékokkal alátámasztani, hogy fegyveresen harcolt a fasiszták ellen. Így váltak ellenséggé még azok a német és magyar nemzetiségű gyerekek is, akik a háború alatt még nem is éltek, nem beszélve az asszonyokról és az öregekről. A dekrétumok következményei többnyire börtönbüntetésben, kényszermunkára hurcolásban, vagyonelkobzásban, erőszakos Csehországba vagy Magyarországra deportálásban realizálódtak. Vagyis bűnössé nyilvánítottak az országban közel 4 millió polgárt csupán származásuk, nemzetiségük avagy anyanyelvük miatt. Ezek levéltárakban dokumentált, tagadhatatlan tények. Ezeket nem lehet semmisé tenni azzal, hogy elhallgatjuk vagy meghamisítjuk. Beneš tetteinek és az akkori gyűlöletből fakadó megtorlásoknak a védelmezése nem méltó korunk Európájához. Mert a következmények máig eleven sebként fájnak nem csupán az akkor meghurcoltak, hanem gyermekeik és örököseik lelkében és emlékezetében is. Ezért kívánt az *MKP* a megbékélés útját felajánlva, enyhítést keresni erre az elfertőzött és hatvan éve gennyesedő sebre. Az orvosi szaknyelv a seb kitisztítását javasolja, de ha ezt elmulasztják, akkor az nagyon súlyos következményekkel járhat ebben a térségben.

Az *Európai Unió*ban csak a nagykorúan, éretten, együttműködni tudó, egymás iránt érzékeny, egymás értékeit tisztelni tudó népeknek van felemelkedése. A Kárpát-medencében már sokszor kihasználták az „oszd meg és uralkodj” politikája szellemében az itt élő népek egymás ellen uszítását azért, hogy idegen érdekeket érvényesítsenek. Ha ez most is sikerül, akkor mind a szlovák mind a magyar nemzet elvesztheti önálló kibontakozásának esélyeit.

Ezért fordulunk Önökhöz, hogy ne a gyűlölet vezérelje indulataikat, hanem a megértés, és próbálják így megfon-

tolni az itt ezerszáz éve szülőföldjén élő nép sorsát, érzéseit és kéréseit.

ALÁÍRÓK:

Hrubík Béla, a Csemadok országos elnöke (Ipolynyék), **Dániel Erzsébet**, a Csemadok Érsekújvári TV elnöke (Nána), **Balogh Gizella**, mérnök-tanár (Szepsi), **Z. Urbán Aladár**, tanár (Óvár), **B. Kovács István**, muzeológus (Rimaszombat), **Pázmány Péter**, polgármester (Dunaszerdahely), **Kondás Edit**, tanárnő (Perbenyik), **Fuksz Sándor**, vállalkozó (Nagykapos), **Köböl Zoltán**, mérnök-informatikus (Péder), **Urbán Károly**, pszichiáter (Kassa), **Pogány Erzsébet**, irodaigazgató (Somorja), **Bósa János**, DFÖT kezdeményezője (Komárom), **Pasztorek Ernő**, sorvezető (Búcs), **Andruskó Sándor**, villamosmérnök (Érsekújvár), **Elzer Anikó**, főiskolás (Szögyén), **Papp Zoltán**, vállalkozó (Buzita), **Mohnansky Csilla**, pedagógus (Buzita), **Horváth Dezső**, gyártósori operátor (Ekel), **Kozsár Julianna**, nyugalmazott pedagógus (Kassa), **Molnár Sarolta**, közgazdász mérnök (Szepsi), **Oriskó Norbert**, informatikus (Galánta), **Neszméri Tünde**, Via Nova ICS elnökségi tag (Dunaújfalú), **Duba Ottó**, közgazdász (Nagyácséd), **Szabó Olga**, jogász (Pat), **Bodnár Attila**, villamosmérnök (Szepsi), **Vörös Attila**, agrármérnök (Rimaszombat), **Nagy Norbert**, Oxfordban tanuló üzemmérnök (London), **Tóth Imre**, építészmérnök (Csallóköztárnok), **Kürthy Péter**, közgazdász (Nyárasd), **Gabri Rudolf**, programvezető, Magyar Ház (Nagykapos), **Kantár Éva** (Szímő), **Kerekes András**, pedagógus (Búcs), **Boócz Mária**, Csemadok elnök (Párkány), **Batta György**, publicista (Komárom), **Zilizi Tihamér** (Pozsony), **Petheő Attila**, tanár (Komárom), **Keszegh Margit**, jogász (Komárom), **Zsakovics Gergely**, geográfus (Órszék), **Mázik Péter**, ügyfélszolgálati munkatárs (Tornalja), **Mészáros Péter**, agrármérnök (Érsekújvár), **Petőcz Csilla** (Pozsony), **Homoly Erzsébet**, szociálpolitikus (Uzapanyt), **Demko András**, villamosmérnök tervező (Nagyida), Dr. **Fehérmé Tamás Judit**, nyug. szakfőtanácsos (Rimaszombat), **Varga László**, tanár (Nagymegyer), **ifj. Ryšavý Pál**, egyetemista (Perbete), **Mészáros Csaba**, agrármérnök (Baka), **Benkovic Krisztián**, pincér (Baka / Köln), **Smahó Viktória**, Csemadok elnök (Hetény), **Juhász Eszter**, népművelő (Zselíz), **Fülöp Zoltán** (Komárom), **Vörös Csaba**, közgazdász (Komárom), **György András**, református tiszteletes (Somorja), Dr. **Kreft Horváth Lóránd**, orvos (Komárom), **Gyepes Róbert**, egyetemi tanár (Érsekújvár / Prága), **Dolnik Tibor**, pedagógus (Bátorkeszi), **Fazekas László**, diák (Komárom), **Lovász Gabriella**, pedagógus (Komárom), Dr. **Tamás Aladár**, nyug. pedagógus (Rimaszombat), **Tamás Anikó**, nyugdíjas (Rimaszombat), **Keszegh István**, tanár (Komárom), **Szamácz Mihály**, genetikus, idegenvezető (Somorja), **Szamácz Berta Margit**, rokkantnyugdíjas (Somorja), **Szamácz Zsuzsanna**, okleveles kertészmérnök (Somorja), **ifj. Szamácz Mihály**, egyetemi hallgató (Somorja), **Molnár Bence**, egyetemista (Szepsi), **Reiter Anikó**, történész (Kassa), **Stubendek László**, villamosmérnök (Komárom), **Takács Péter**, mérnök (Komárom), **Morović Lajos**, Dunatáj főszerkesztője (Komárom), **Farkas István**, informatikus Dublinban (Rimaszombat), **Vadkerti Tamás**, mérnök-tanár, IT manager (Sókszelőce), **Stugel Tibor** (Érsekújvár), **Andruskó Gertrúd**, technikus (Érsekújvár), Szurdi Kata, divattervező (Fél), Skrivaneck Dániel, újságíró-szerkesztő (Path), Hritz István, mérnök (Pozsony), **Csanaky Eleonóra** (Pozsony), **Bedécs László**, egyetemi hallgató (Rimaszombat), Dr. **Juhász Péter**, orvos (Rimaszombat), Dr. **Juhász Reisz Edina**, orvos (Rimaszombat), **Pásztor Zoltán**, nyugdíjas (Rimaszombat), **Vastag Erzsébet**, nyugdíjas (Harkács-Gömörfalva), **Gál József**, nyugdíjas – egykori deportált (Harkács-Gömörfalva), **Barta Margit**, nyugdíjas – egykori deportált (Lévárt), **Gergely Irén**, nyugdíjas – egykori deportált (Lévárt), **Halász Attila**, vállalkozó (Rimaszombat), **Házik Zoltán**, pedagógiai asszisztens (Rimaszombat), **Vaskői Károly**, tanár (Rimaszombat), öv. **Galó Árpádné**, nyugdíjas – egykori deportált (Lévárt), **Szobonya Zoltán**, nyugdíjas – egykori deportált (Lévárt), **Benedek Éva** (Rimaszombat), **Batta Szaboles**, agrármérnök (Rimaszombat), **Molnár László**, üzletvezető (Komárom), **Nagy Anita**, diák (Détér), **Batta István**, kertészmérnök, politológus, református lelkész (Somorja), **Csampa Ottó**, szociológus (Pozsony), **Révész János**, gyógyszerész (Párkány), **Boda Ferenc**, Csemadok járási titkára (Buzita), **Remák Béla**, a Bódva Egyesület elnöke (Szepsi), **Erdélyi János**, SZAKC ügyfélszolgálati munkatárs (Léva), **Karaffa János**, róm. kat. lelkipásztor, teológiai tanár (Dunaszerdahely), **Karaffa Attila**, a Pázmáneum Társaság titkára (Dunaszerdahely), **Üveges Róbert** (Nagykapos), Prof.

Dr. **Josef Makovitzky** (Rostock), **Szalay László**, róm. kat. plébános (Királyhelmece), **Szabó Géza**, a Szabad Újság főszerkesztője (Pozsony), **Obsuth Éva**, logopédus (Szepsi), **Molnár Zsuzsa**, SZAKC ügyfélszolgálati munkatárs (Rimaszombat), **Dobos Zoltán**, pálinkafőző mester (Szepsi), **Petőcz Károly**, hegedűművész (Pozsony), **Urbán Szabina**, nyug. pedagógus (Óvár), **Vanya Péter** (Búcs), **Dírbák Erik**, egyetemista (Rimaszombat), **Mayer Anna**, szakelődő (Gúta), **Morvai Tímea**, NOKIA ellenőr (Szímő), **Petrik Zoltán**, pedagógus (Kaposkelecsény), **Fodor Rudolf**, pedagógus (Feketenyék), Dr. **Szmutko Péter**, orvos (Királyhelmece), **Szmutko Zsuzsanna**, tanár (Nagykapos), **Jarabek Katalin**, tanár (Nagykapos), **Szmutko Katalin** (Nagykapos), **Szmutko János** (Nagykapos), **Farkas Róbert** (Vága), **Fűzék János**, nyugdíjas (Felsőszeli), **Budai Andrea**, asszisztens (Jóka), **Berencsik Erzsébet**, nyugdíjas (Fülektüspöki), **Berencsik Mária** (Fülek), **Berencsik János** (Fülek), **Tóth Zsuzsanna** (Dunamocs), **Tóth Gyula** (Dunamocs), **Neszméri Csilla** (Dunaújfalú), **Rózsár Vince** (Ekecs), **Csudai Sándor**, esperes (Párkány), **Nagy Béla**, nyug. iskolaigazgató (Zselíz), **Erdélyi Júlia**, közgazdász (Szenc), **Urbán Attila**, pedagógus, üzletember (Dunaszerdahely), **Jakabné sz. Búra Viola** – egykori kitelepített (Nagykálna), **Mihalik Péter** és családja (Komárom), Dr. **Bajnok István**, pszichiáter, volt országgyűlési képviselő (Komárom), **Bajnok Ilona** (Komárom), **Beke Sándor**, közgazdász (Komárom), **Csonka Béla**, Bacska (magyarságuk miatt született Csehországba deportáltak, nagyapját llaván bebörtönözték), **Hodossy Béla**, munkás (Nemesócsa), **Iván Gyula**, polgármester (Vágfarkasd), **Kásáné sz. Molnár Magdolna**, magyartanár (Kolozsvár / Perbenyik), **Szulényi Valéria**, gyógyszerész, **Hegedűs Erzsébet**, Dr. – egykori deportált (Érsekújvár), **Pál Ferdinánd** (Tajti), **Mészáros Márta**, laboráns (Jóka), **Vadkerti Katalin**, öv. (Sókszelőce), **Bodnár Albert**, polgármester (Tornaújfalú), **Juhász Dósa János**, szabadfoglalkozású publicista (Balogfala), **Gál Ferenc**, bányamérnök (Rozsnyó), **Gál Márta**, pszichiáter (Rozsnyó), **Molnár Éva**, laboráns (Jóka), **Takács Ilona**, nyugdíjas – egykori deportált (Vágfarkasd), **Béres Viktor**, nyugdíjas mérnök, **Köteles Gellért**, magánvállalkozó (Tornaújfalú), **Köteles Zsuzsa**, elárúsító (Tornaújfalú), **Molnár Ákos**, közgazdász (Szepsi–Dunakeszi), **Molnár Judit**, közgazdász (Tornaújfalú–Dunakeszi), **Vass Tibor**, magánvállalkozó (Béna), **Vass Mária**, sz. **Ruszó** – a dekrétumok szenvedő alánya (Béna), **Kovács Katalin**, elárúsító (Fülek), **Dohányos Bernadett**, egyetemista (Makranc), **Bajusz Barnabás**, pedagógus (Lelesz), **Molnár Imre**, villamosmérnök (Tornalja), **Bodon István**, rokkantnyugdíjas (Rimaszombat), **Házikné Garaj Ildikó**, elárúsító (Rimaszombat), **Papp Andrea**, pedagógus (Szepsi), **Seszták Erika**, varrónő (Bellén), **Vajda Iván** (Besztercebánya), **Kardos Gyula** (Tornagörgő), **Soós Katalin**, gyógypedagógus, Kolozsvár (szlovák–román kettős állampolgárságú), **Pálincás Ferenc**, nyugdíjas (Szögyén), **Varga Gyula**, tanár (Léva), **Kapusztáné Németh Ernesztina**, nyugdíjas (Oroszka), **Miklós György**, nyug. pedagógus – egykori deportált (Galánta), **Petro Barnabás** (Jánok), **Csicsák Bernadett**, Párizsban tanuló diák (Érsekújvár), **Kmečko Matuszák Mária**, nyugdíjas (Kassa), **Galambos Ella**, nyug. tanár (Somorja), **Galambos László**, nyug. tanár (Somorja), **Varga Jules**, tanár (Léva), **Bučko László** (Fülek), **Házik Zoltán**, a Polgárinfo főszerkesztője (Rimaszombat), **Szobiné Kerekes Eszter**, pedagógus (Búcs), **Bajkai Eszter**, szakoktató (Búcs), **Izsák Elvira**, pedagógus (Izsa), **Kerekes Zsuzsanna**, pedagógus (Búcs), **Merva Tamás** (Nagymagyar), **Stiglitz Ilona** (Dunaújfalú), Dr. **Filakovszki János**, nyug. Orvos (Érsekújvár), Dr. **Filakovszki Jánosné**, szül. **Alaska Mária**, orvos (Érsekújvár), **Pósa Zoltán**, nyugdíjas (Nemesradnót), **Hodossy Péter** (Csallóközkürt), **Vass Ildikó**, diák (Béna), **Remák Éva**, nyugdíjas (Szepsi), **Rác Erzsébet** (Királyhelmece), **Kovács Tamás** (Rimaszombat), **Kovács Tamásné** (Rimaszombat), **Méry Margit**, etnográfus (Pozsony), **Aich Péter**, író, nyugdíjas (Pozsony), **Balassa Zoltán**, mérnök (Kassa), **Nagy Imre** (Érsekújvár), **Cibulka Zita**, nyugdíjas (Galánta), **Kosztúr István**, mérnök (jelenleg Oxfordban dolgozik), **Gáspár Béla** (Pacek), **Németh Gábor** (Dunaszerdahely), **Gazda Mária**, nyugdíjas (Oldalfala), **Gazda József**, nyugdíjas – a deportáláskor született Csehországban (Oldalfala), **Batár Péter**, vállalkozó (Zselíz), **Batárné Pintér Lenke**, nyugdíjas (Zselíz), **Batár Zoltán** (Zselíz), **Lakatos László** mérnök (Léva), **Szenczi Béla**, nyugdíjas (Bátorkeszi), **Kőrösi Éva** (Kassa), **Balog Anna** (Kassa), **Ábel Gábor** (Zselíz), **Komjáti Klára**, háztartásbeli (Torna), **Komjáti Attila**, pedagógus (Torna), **Galán Géza**, egy felvidéki magyar úr (Párkány, Budapest – SzK állampolgár), **Galán Laura** (Budapest), **Galán Angéla** (Budapest), **Galán Géza J.** (Budapest), **Galán G. Zala** (Budapest), **Galán Lehel** (Budapest), **Galán Géla Lilla**

(Budapest), **Monika Möckel** (Karlsruhe – SzK állampolgár), **Bratyinka Erzsébet**, nyugdíjas (Fülek), **Dokupel Mária** (Fülek), **Nagy Zoltán** (Léva), **Nemček József** (Nagyszombat), **Együd László**, nyugdíjas (Feled), **Kövesdi Károly**, költő (Pozsony), **Nagy László** (Ekecs), **Brezina Lajos**, technikus (Nagyvácséd), **Brezina Ilona**, nyugdíjas – deportált szülők gyermeke, Csehországban született (Nagyvácséd), **Pecsök Zoltán**, nyugdíjas, Mikulovba deportálták családjával és gyermekei: **Pecsök Zoltán**, **Majoros Mária**, **Szabon Erzsébet**, **Kručko Júlia** (Nagybalog), **Molnár László** (Kéty), **Molnár Mária**, nyug. pedagógus, **Gézi Lajos**, nyug. tanár és író (Nagyvácséd), **Fehér Csaba**, a Never Again Polgári Társulás elnöke (Komárom), **Köböl Edit**, közgazdász (Péder), **Scheirich László**, nyugdíjas (Poprád), **Ujlaki Ferenc**, hivatalnok (Kassa), **Fazekas László**, pedagógus (Szepsi), **Csajka István** (Kassa), Dr. **Gubcsó Péter**, orvos (Dunaszerdahely), **Balázs Barnabás**, vállalkozó (Pered), **Magyar György**, vállalkozó (Komárom), **Magyar Mónika** (Komárom), **Marsa Margit** (Komárom), Mgr. art. **Reiter István**, hegedűművész, tanár (Éberhard), **Lakatos László** mérnök (Léva), **Forgács Lajos** (Komárom), **Molnár Árpád**, református lelkipásztor (Rozsnyó), **Mészáros Tibor** (Komárom), **Keszegh Béla**, polgármester (Marcellháza), **Keszegh Mária**, nyug. pedagógus (Marcellháza), **Cseplő Júlia**, mérnök, **Simon Zoltán**, pedagógus (Rozsnyó), **Vörös Zoltánné**, nyugalmazott gimnáziumi tanár (Rimaszombat), **Gerő Ervin**, képzőművész (Losonc), **Nagy János**, szobrász (Helemba), **Kiss Mihály**, nyug. népművelő (Komárom), **Kiss Márta** (Komárom), PhDr. **Szénássy Zoltán** (Komárom), **Obsuth Ingrid**, pszichológus (Vancouver, Kanada, SzK áll. polg.), **Lórincz László** (Harmac), **Čierna Éva** (Kassa), **Majancsik Istvánné** (Torna), **Jégh Izabella**, Csemadok titkár, önkorm. képviselő (Pozsonypüspöki), **Radácsy Györgyi**, tanár (Csallóközarányos, Budapest), **Lukács-Csontos Erika** (Gyügy), **Pomothy László**, id. (Léva), **Mács József**, író (Pozsony), **Mács Józsefné**, nyug. nyelvi szerkesztő (Pozsony), **Dobos László**, író (Pozsony), **Ondrovics Zsuzsanna** (Eperjes), **Czuczor Terézia**, nyug. tanítónő, egykori deportált (Érsekújvár), **Ikrényiné Palócz Anna** (Bodoló), **Molnár Mária** (Vágsellye), **Matussek Tamás** (Vághosszúfalu), **Juhász György** mérnök (Németország), **Juhász Márta**, nővér (Németország), **Molnár Valéria** (Pösttyén), **Molnár Ferenc** (Vághosszúfalu), **Kiesindi Károly**, ny. pedagógus (Gúta), **Kis Katalin** (Rozsnyó), **Kissimon Anna** (Rozsnyó), **Kissimon László**, fémmegmunkáló (Rozsnyó), **Mázik Edit**, munkanélküli (Rozsnyó), **Molnár Ferenc** (Gács), Dr. **Jakab István**, nyelvész, nyug. egyetemi docens (Komárom), **Jakab Istvánné Lelkes Ilona**, ny. középiskolai tanár (Komárom), Dr. **Gaál Lajos**, geológus (Rimaszombat), **Thoma Zsolt** (Komárom), **Böles József** (Komáromfűss), **Böles Gergő** (Komáromfűss), **Molnár Margit** (Ipolyfödémés), **Molnár László** (Ipolyfödémés), **Barta Dávid** (egyetemista), **Kiss László**, nyugdíjas (Nagygyeget), **Kmeckóné Farkas Eta**, ny. pedagógus, 3 évesen deportáltak (Komárom), **Szuh Kálmán**, nyug. középiskolai igazgató, **Sebők Norbert** (Kürt), **Tamási Károly**, nyugd. (Komárom), **Tamási Edit**, nyugd. (Komárom), **Tamási Edit**, egyetemista (Komárom), **Tamási Csilla**, egyetemista (Komárom), **Hajdók István**, nyugd. pedagógus (Kistárkány), **Kürth János**, nyugd. (Pozsony), **Vass Józsefné**, nyugd. (Fülek), **Steindl Ilona** (Dunaszerdahely), **Steindl Jenő** (Dunaszerdahely), **Rákay Sándor**, nyug. ref. lelkipásztor (Párkány), **Hlavács Mária**, nyug. pedagógus (Kassa), **Hlavács Pál** okleveles mérnök-tanár (Kassa), **Duncsák Mária**, tanár (Kassa), **Diószeghy Erzsébet**, nyugdíjas (Kassa), **Diószeghy Árpád**, tanár (Kassa), **Bartalszky Enrikó** (Oroszka, szlovák-magyar állampolgár), **Lovász Imre**, nyug. pedagógus (Komárom), **Pitöczky Sándorné** (Kassa), **Szabó Zsuzsa** (Pozsony), **Szabó Kinga** (Pozsony), **Hajdókné Kovács Anna**, tanító néni (Szentes), **ifj. Hajdók Géza**, mérnök (Szentes), **legifj. Hajdók Géza**, diák (Szentes, Budapest) **Hajdók Ákos**, világutazó (Szentes, Bréma), **Hajdók Borbála**, diák (Szentes, Sárospatak), **Csizi János**, pedagógus (Tornalja), **Üveges Judit** (Nagykapos), **Roth Gábor** (Losonc), **Roth Mónika** (Losonc), **Czene Sándor**, nyugdíjas (Jeszte), **Czene Irma**, nyugdíjas (Jeszte), **Takács András**, nyugdíjas (Pozsony), **Szőcs Ferenc**, fizikus, nyug. tud. kutató (SZTA), egykori parlamenti képviselő (Pozsony), **Bolló Anna**, nyugdíjas (Hárskút), **Bolló Anikó**, egészségügyi nővér (Hárskút), **Lelkes Júlia**, előadóművész – egykori deportált (Éberhard)

NEM SZLOVÁKIAI ÁLLAMPOLGÁROK, AKIK SZINTÉN TÁMOGATTÁK ALÁÍRÁSUKKAL A NYÍLT LEVELET:

Tákné Lukinits Zsuzsanna, hegedűtanár (Szombathely), Dr. **Pác Miklós**, orvos (Szombathely), **Gombás István**, tervezőmérnök (Vép),

Mesterházy Anikó, agrármérnök (Vép), **Csapó Tamás**, tszv. egyetemi magántanár (Szombathely), **Bajka Mária Magdolna** (Sepsiszentgyörgy, Székelyföld), **Csajbók László** (Szolnok), **Tóth István**, történész (Budapest), **Papp László**, építésmérnök (Békéscsaba), **Gáspár András**, nyugdíjas (Salgótarján), **Béres István**, tanár (Békéscsaba), **Bares Anikó**, tanár (Békéscsaba), **Urbán Gyula**, villanyszerelő (Békéscsaba), **Urbán Gyuláné** (Békéscsaba), **ifj. Urbán Gyula**, asztalos (Békéscsaba), **Urbán Anita**, főiskolás (Békéscsaba), **Zsíros József**, tanár (Békéscsaba), **Orlai Károlyné** (Békéscsaba), **Orlai Károly** (Békéscsaba), **ifj. Orlai Károly**, technikus (Békéscsaba), **Orlainé Anesin Ágnes**, kozmetikus (Békéscsaba), Prof. Dr. **Jozef Makovitzky** (Rostock), **Magyar Zoltán**, egyetemista (Sepsiszentgyörgy, Székelyföld), **Patrubby Miklós**, a Magyarok Világszövetségének elnöke (Kolozsvár), **Pápai Szabó György**, a Honlevél főszerkesztője (Budapest), **Paukovics Géza** és felesége sz. **Boda Erzsébet** (Melbourne), **Bodnár Levente** (Algoma University Colege, Kanada), **Pünkösdi István**, gépésmérnök (Mezőberény), Dr. **Cholnoky Péter**, gyermekgyógyász (Szombathely), Dr. **Cholnokyné Dr. László Zsófia**, szemész (Szombathely), Dr. **Cholnoky Eszter**, gyermekradiológus (Pécs), **Cholnoky Zsófia**, logopédus (Budapest), Dr. **Varga József** (Gencsapáti), **Széles László**, r. kat. lelkipásztor (Tószeg), **Kiss Endre József**, Nagykönyvtár igazgató (Sárospatak), **Fejérvári Ákos**, vállalkozó (Budapest), **Balassa Zsuzsa**, tanár (Békéscsaba), **Baresné sz. Csizmadia Margit**, tanár (Békéscsaba – 6 évesen Vágfarkasdról kitelepített), **Barabás János**, közgazdász (Budapest), **Szigetvári János** (Guyla), **Lórincz Csaba**, informatikus (Marosvásárhely), Dr. **Tóth Emil**, belgyógyász (Budapest), **Mudy Imre** (Budapest), **Mudy Imréné** (Budapest), **Nagy Erzsébet** (Szék, Erdély), **Nagy István** (Szék, Erdély), Dr. **Kása Zoltán**, egyetemi tanár (Kolozsvár), **Papp Mária**, tanár (Békéscsaba), **Zsély Erika** (Pilisszentiván), **Dankó Stella**, fejlesztési vezető (Keszű), **Gáspár András**, nyugdíjas (Salgótarján), **Csáki Norbert**, építész (Salgótarján), **Rózsa György**, levéltáros (Miskolc), **Somosvári Béla**, okl. villamosmérnök (Miskolc), Dr. **Nagy Attila**, orvos (Debrecen), **Bratyinka Zsuzsa**, diák (Budapest), **Bratyinka Gergely** (Nagybátony), **Onody Gyula**, gépésmérnök (Balatonszabadi), **Banner Zoltán**, művészettörténész (Békéscsaba), **Világhy József**, nyugd., a Horthy Miklós Történelmi Társaság alapító elnöke, **Fehér József**, múzeumigazgató (Sátoraljaújhely), **Bíró László**, gépésmérnök (Budapest), **Palágyi István**, tudományos kutató, az Együttélés – Coexistencia csehországi magyar tagozata és a Görgey Artúr Társaság elnöke, **Kiss László**, mérnök (Nagykanizsa), **Váray László**, nyug. egyetemi docens (Győr), **Vitez Zoltán**, ipari alpinista (Érsekudkert), **Tóthné Méhes Györgyi** (Pécs - Nagyfödéméről deportált), **Németh János**, környezetvédelmi mérnök (Mór), **Váray László** (Győr), **Bécsy Attila** (Győr), Dr. **Nagy Zoltán** (Győr), **Bánó Attila**, író, publicista (Telki)

*

A pozsonyi *Új Szó* c. napilap 2007. október 12-ei számában közölte az alábbi nyilatkozatot – és az aláíróinak névsorát:

Vessünk véget a nemzeti gyűlölködésnek

A 2006. évi választások és a kormánykoalíció hivatalba lépése után annak vagyunk tanúi, hogy egyre nagyobb veszély fenyegeti a szlovákok és a magyarok békés együttélését, ami alássa azokat a pozitívumokat eredményező hosszú távú kapcsolatokat, amelyeket 1989 novemberében kezdtünk kiépíteni, majd 1998 után folytathattuk megerősítésüket.

Az elmúlt év folyamán megfontolatlan lépések sorát kellett látnunk, s a politika meghökkentő mértékű nacionalista vulgarizációjával szembesültünk.

Kapcsolataink újbóli kiéleződését idézte elő, hogy a közelmúltban „megnyitották” a beneši dekrétumok problémakörét, a parlament pedig „erinthetetlenül” nyilvání-

totta ugyanezen dekrétumokat; a válságot tovább mélyítik azok, akik tagadják, hogy a szóban forgó dekrétumok és rendeletek a magyar lakosság sérelmére elkövetett igazságtalanságokhoz vezettek.

Mindennek a következményeként olyan légkör van kialakulóban, amely szlovák vagy magyar voltokra való tekintet nélkül árt a polgároknak. Két egymással szemben húzódo frontvonal rajzolódik ki: az egyik mögött azok állnak, akik a „jó szlovákok és a rossz magyarok” szerepköréből indulnak ki, a másik mögött azok, akik „jó magyarokra és rossz szlovákokra” osztják fel a történet szereplőit.

Sajnálattal látjuk, hogy Szlovákia politikai életének nacionalizálásából s a szlovákok és a magyarok közötti feszültség növeléséből nem csupán a kormánykoalíció tagjai és a politika magas rangú reprezentánsai veszik ki a részüket kezdettől fogva, hanem – különböző mértékben – a parlament ellenzéki pártjai is erősítik ezt a folyamatot. A polgárokkal szembeni felelőtlenség megnyilvánulásának tartjuk ezeket a lépéseket, mert falakat húznak a szlovákok és a magyarok közé, és megterhelik a szlovák–magyar viszonyt.

Ugyanakkor Magyarországon is akadnak fontos politikai tisztségeket betöltő személyek, akik reakcióikkal és tetteikkel olajat öntenek a tűzre. Ez a magatartás külpolitikai szempontból is árt a két országnak, a legkevésbé sem járul hozzá az Európai Unió belüli jó pozíció kivívásához, s nem segíti a demokratikus európai értékek étoszának kialakulását.

Aggodalommal gondolunk arra is, hogy a viszályok leple alatt nem nyerhetnek-e teret Szlovákiában olyan törekvések, amelyek a kisebbségi jogok korlátozásához vezethetnének az oktatásügyben és a tömegtájékoztatóban.

Tiszteséges országban akarunk élni. Tudatában vagyunk annak, hogy a szlovákok és a magyarok közötti jó viszonyban és a Szlovák Köztársaság stabilitásának csakis a kölcsönös tapintat lehet a záloga.

Tisztában vagyunk azzal is, hogy a nemzetek közötti elenségeskedés elfajulása milyen beláthatatlan következményekkel járt és jár Európa s a világ különböző részein.

Ezért a demokratákra és a demokratikus politikai erőkre apellálunk, hogy szegüljenek szembe a nemzeti gyűlölködés spiráljának kiszélesedésével, szorítsák ki a közéletből a szlovákok és a magyarok érzelmeit sértő megnyilvánulásokat és ne engedjék, hogy Szlovákia olyan zsákutcába kerüljön, amelyből igencsak nehezen lehet kijutni.

Arra szólítjuk fel Szlovákia polgárait, hogy utasítsák el a fentebb említett veszedelmes „játsszámák” túsainak szerepét. Éljük az 1989 novemberének közelgő évfordulója és az Emberi Jogok Napja által kínált lehetőséggel, és együtt szálljunk szembe a nemzetek közötti viszály szításával.

ALÁÍRÓK:

Peter Zajac irodalomtudós, **Szigeti László** kiadóigazgató, **Martin Bútor** szociológus, **Hunčík Péter** pszichiáter, **Fedor Gál** szociológus, **Ján**

Štrasser író, **Grendel Lajos** író, **Rudolf Chmel** irodalomtudós, **Németh Ilona** képzőművész, **Peter Kerekes** rendező, **Jana Beňová** író, **Pavol Demeš** külpolitikai elemző, **Daniel Hevier** író, **Zuzana Kronerová** színművész, **Tóbiás Szidi** színművész, **René Bilík** irodalomtudós, **Viktor Nižňanský** közgazdász, **Egon Gál** filozófus, **Szabó Rezső** ügyvéd, **Alojz Rakús** pszichiáter, **Tőzsér Árpád** költő, **Miro Kollár** sajtóelemző, **František Šebej** publicista, **Simon Attila** történész, **Fero Guldan** képzőművész, **Eva Guldanová** újságíró, **Csehy Zoltán**, író, **Andrej Bán** fotóriporter, publicista, **Katarina Kerekesová** animátor, **Tomáš Janovic** költő, **Gazdag József** író, **Samuel Abrahám** filozófus, **Ján Piroščák** számítógépes szakember, **Jozef Majchrák** újságíró, **Jozef Hašto** pszichiáter, **Alta Vášová** író, **Peter Tatár** orvos, **Peter Osuský** orvos, **Rudolf Zajac** orvos, **Görözdí Zsolt** református lelkész, **Juraj Mesík**, a Világbank elemzője, **Ivan Kameneč** történész, **Michal Ač** újságíró, **Martin Porubjak** dramaturg, **Vladimír Pirošík** ügyvéd, **Petőcz Kálmán** politológus, **Pavel Vilikovsky** író, **Ivan Štrpka** költő, **Martin M. Šimečka**, író, újságíró, **Tóth Károly** kutató, **Vladimír Krivý** szociológus, **Zuzana Dzivjaková** szociális elemző, **Dubovský László**, Tornaia polgármestere, **Jaroslav Dunaj** grafikus, **Tatiana Dunajová** szerkesztő, **Grigori Mesežnikov** politológus, **Alexander Duleba** külpolitikai elemző, **Olga Pietruchová** polgári aktivista, **Fazekas József** esztéta, **Ludovít Urban** építész, **Ivan Dianiška** szociológus, **Remo Cicutto**, Pöstyén polgármestere, **Vladimír Talian** konzultáns, **Šarlota Pufflerová** polgári aktivista, **Eugen Korda** újságíró, **Vladimír Hlavenka** pszichológus, **Katarína Mathernová** menedzser, **Rasťo Kužel** polgári aktivista, **Daniel Fischer** képzőművész, **Lubica Trubníová** természetvédő, **Natália Závodská** menedzser, **Polgár Anikó** irodalomtudós, **Pavol Brunovský** matematikus, **Juraj Kušnierik** újságíró, **Boris Strečanský** polgári aktivista, **Zora Paulínyová** konzultáns, **Tomáš Valášek** biztonsági elemző, **Soňa Szomolányi** politológus, **Miroslav Kusý** politológus, **Ján Roháč** ökológus, **Zora Bútorová** szociológus, **Luboš Kubín** politológus, **Viera Antoškovičová** műsorvezető, **Radovan Kazda** tájépfítő-kertrendező mérnök, **Dušan Sloboda** elemző, **Ondrej Dostál** szociológus, **Peter Gonda** közgazdász, **Ivan Kuhn** politológus, **Svetozár Gavora** műfordító, **Silvester Bizoň** közgazdász, **Eva Polakovičová** közgazdász, **Peter Sloboda** pszichológus, **Juraj Petrovič** vállalkozó, **Tibor Takáč** geodéta, **Filip Vagač** polgári aktivista, **Anton Heretik** pszichológus, **Zuzana Wienk** polgári aktivista, **Hizsnay Zoltán** költő, **Štefan Šebesta** tudományos munkatárs, **Jana Cviková** publicista, **Ján Orlovský** menedzser, **Gabriel Bianchi** pszichológus, **Olga Gyárfášová** szociológus, **Marcel Zajac** polgári aktivista, **Martin Muránsky** filozófus, **Eugen Gindl** publicista, **Teodor Münz** filozófus, **Mészáros András** filozófus, **Zuzana Gindl-Tatárová** egyetemi oktató, **Marta Šimečková** újságíró, **ifj. Michal Havran** politológus, teológus, **Eduard Chmelár** újságíró, **Aneta Világi** kutató.

*

A Magyar Református Presbiteri Szövetség 2007. október 13-án tartott elnökségi ülése 20/2007. Eln. szám alatt határozatot fogadott el a beneši dekrétumokkal kapcsolatban

20/2007. Eln.

A Szövetség elnöksége megdöbbenéssel és mély szomorúsággal vette a hírt a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának arról a határozatáról, amelyben megerősíti, és „érinthesetlenné” nyilvánítja a beneši dekrétumokat, amelyek nyomán tízezerszám szenvedtek évekig hátrányt emberi, politikai és gazdasági jogaiktól, állampolgárságtól megfosztott és ennek súlyos következményeit viselő magyarok és németek.

Megdöbbenéssel azért, hogy mert Európai Unió belüli olyan parlamenti határozat születhet, amely nem az európai nemzetek közötti megbékélést segíti elő, hanem újra a felszínre hozza azokat a feszültségeket, amelyek a lelkek mélyén megvannak. Maga a Szlovák Nemzeti Ta-

nács érezte ennek helytelenségét, amikor külön javaslatra végül is a preambulumba felvették, hogy nem értenek egyet a kollektív bűnösség elvével. De hát mi mások a beneši dekrétumok, mint a kollektív bűnösség kinyilvánításai?

Szomorúságunk oka pedig az, hogy ez a határozat válaszlás volt egy, a két nemzet megbékélését elősegítő, közösen tervezett nyilatkozatra, amelyben a magyar fél is elismeri a történelem során a szlovák nemzettel szemben elkövetett bűneit, hibáit, és ugyanezt a másik fél is megtette volna. Kinyújtott, békességet kereső kézre arculütéssel válaszolni sem nem európai, de még kevésbé keresztény magatartás, pedig a határozatot a keresztény demokraták is megszavazták!

Ezzel a magatartással ugyan semmiképpen nem érthetünk egyet, mégis nincs bennünk sem ítélkezés, sem bosszúvágy, és óvunk is mindenkit ettől. Óvunk egyrészt azért, mert egy elmérgesedő viszony következményeit ot-tani magyar testvéreink szenvedik meg, másrészt pedig azért, mert éppen mi magyarok tanulhattuk meg történelmünk során, hogy az ítélet Istené, amely mindig bekövetkezik – gondoljunk csak arra, hogy a múlt században három, minket elnyomó nagyhatalom semmisült meg körülöttünk. Mi pedig – megfogyva bár, de törve nem – itt vagyunk.

Szükségesnek látjuk ugyanakkor, hogy magunkra, anyaországbeliekre vonatkozólag levonjuk a tanulságokat.

Mindenekelőtt azt, hogy sokkal nagyobb figyelmet fordítsunk határon túli testvéreinkre imádságban és cselekedetekben egyaránt. Gondoljunk meg, hogy gyülekezeti alkalmainkon (istentiszteleteinken, bibliaóráinkon), egyéni csendességünkben hányszor imádkozunk határon túli testvéreinkért, testvér gyülekezeteinkért, vagy akár csak határon túli rokonainkért, barátainkért? Ami pedig a cselekedeteket illeti, ott egész hazai társadalmunk szomorú állapotát jellemzi, hogy azok közül, akik adójuk egy százalékát nem az egyháznak adják, hanem a „kiemelt költségvetési előirányzatra” (281 264-en voltak ilyenek), mindössze 9981-en adták egy százalékkukat a „Szülőföld Alapítvány támogatására”, ami a határon túliak segítségét szolgálja.

A másik tanulsága az, hogy a többség mindig hajlandó a kisebbséget hibáztatni bajaiért, problémáiért, sőt saját bűneiért is. Ezt mi magyar reformátusok magyarként és reformátusként évszázadokon át megtapasztalhattuk. Vajon nem ezt tesszük-e ma magunk is bizonyos kisebbségeinkkel? Amikor ezt tesszük, gondoljunk arra, hogy ugyanezt teszik más többségi nemzetek a magyar kisebbségekkel!

Mindezek a tanulságok nem feledtethetik azt, hogy imádkoznunk és tennünk kell határon túli, most különösen szlovákiai testvéreinkért, a Szlovákiai Református Keresztény Egyházért és tagjaiért, de – a Biblia tanítása szerint – azokért is, akik ezt a szörnyű határozatot meghozták.

Ez is Európa – 2007-ben (Utószó helyett)

Albert Gábor idézi a kommunista alapállású, s politikai ellenfélnek számító Fábry Zoltánnak az Esterházy János gróf halálos ítéletének kimondását követően leírt szavait: *„Megrendülten, tehetetlenül és szívütötten állunk az ítélet előtt. Az igazság újra csatát veszett Szlovákiában. Halálos ítélet: mentő körülmény nélküli végkonklúzió. Kötélhalál: aljas indokból elkövetett tett megbélyegzése. És a tempó és a gyorsaság, amivel az ítéletet keresztülhajtolták, egyetlen tárgyalás subája alatt. Micsoda nemzet ez! A nyílt fórumon, a világ színe előtt micsoda bátorság, mekkora arcátlanság így hazudni. Hitler tanulni jöhetne. Nemhiába volt Szlovákia a Führer mintaállama. Most följúl-múlta mesterét is. [...] Ez tiszta gyilkosság, de a bírák ugyanakkor nem tudják, hogy öngyilkosság is; a szlovák nemzet, a szlovák antifasizmus ezzel az ítélettel kimondta önmaga felett az erkölcsi halálos ítéletet. A büntudat teljes hiánya iudicium-hiányra utal. Ez az ítélet történelmi példa és erkölcsi elmarasztalás. Mach 30 éves büntetése és Esterházy halálos ítélete kötetek helyett beszél. A szlovák nemzet újra fel van mentve. Újra felmentette magát mások befek-títésével, föjládozásával. Meddig tarthat büntetlenül az ilyen játék? Az áldozatok újra a szlovákiai magyarok, mert Esterházy személyében az egész szlovákiai magyarság nyakába dobtak kötelet. A szlovákiai magyarok alkotják a bűnbakot, mely a nagyobb szlovák bűnököt hatálytalanítja.“*

A közelmúltban – több évtizedes hallgatás után – a hatalom bevallotta, hol nyugszanak a mártírhalált szenvedett Esterházy János hamvai. A kommunizmus áldozatainak maradványait rejtő tömegsírban található, Prágában. Vajon hogyan nyugodhatna békében abban az országban, amely máig nem rehabilitálta őt – és vele együtt nemzettársait is háborús bűnösként tartja nyilván?!

Hazahozni? Hol az a haza?

Igaza van a mártír leányának: *„Ha a szlovákok megérnek arra, hogy kezet nyújtsanak a magyaroknak, ha más lesz a viszonyulásuk a magyar kisebbséghez, ha a Beneš-dekrétumokat semmissé nyilvánítják, akkor Esterházyt haza lehet vinni. Ehhez azonban csoda kellene, vagy legalábbis a csodával határos változás.“*

Igazuk van azoknak, akik a bemutatott jogszabályokat a náci nürnbergi törvényekhez hasonlítják. Azok a zsidóságot sújtották, ezek a magyarságot és németiséget.

Azok alkotóit és alkalmazóit felelősségre vonták és megbüntették.

Ezekkel Csehország és a Szlovákia részese lehet az Európai Uniónak.

Sőt, a szlovák politikai elit, demonstratív, parlamenti határozattal erősítette meg azok érvényességét. (S egy füst alatt elhatárolódott – képmutató módon – azok tartalmától?)!

A szlovák értelmiség süket és néma maradt annak idején, s most is – a magyarokba kapaszkodva – csak kényszeredetten, felemásan emeli fel a szavát.

Ez is Európa – 2007-ben!

(b. kovács)